

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**UKLÁDÁNÍ TRESTU SMRTI NA ÚZEMÍ ČR A
Z MEZINÁRODNÍHO HLEDISKA**

Autor práce: Šárka Svobodová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Šárka Svobodová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Ukládání trestu smrti na území ČR a z mezinárodního hlediska

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Death Penalty sentencing in territory of Czech Republic and from international view

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

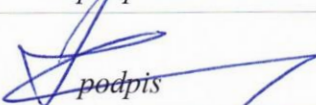
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2022

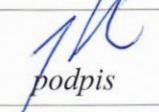
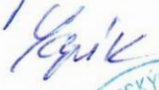
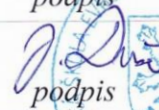
Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je zmapovat vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na území ČR až do doby jeho vypuštění z katalogu trestních sankcí.

Dalším cílem práce bude zjištění zákonných podmínek, za nichž lze v zemi, kde je trest smrti přípustný, tuto sankci ukládat, vč. uvedení celkového přehledu zemí, které mají dosud trest smrti v katalogu trestních sankcí zachovaný, včetně stručného zhodnocení jeho uplatňování v praxi.

Student: Šárka Svobodová, DiS.	3. 1. 2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.	20. 1. 2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	16. 1. 2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	14. 1. 2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	18. 1. 2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

SVOBODOVÁ, Š. *Ukládání trestu smrti na území ČR a z mezinárodního hlediska: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 84 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: historie trestu smrti, poprava, trest smrti, trest smrti v USA, trest smrti ve světě, způsoby výkonu trestu smrti.

Bakalářská práce analyzuje trest smrti a to především historický vývoj právní úpravy na našem území od středověku až do okamžiku úplného zrušení a vypuštění z trestního zákoníku. Dále řeší jednotlivé způsoby výkonu trestu smrti objevující se v průběhu let taktéž na našem území. Některé ze způsobů jsou doplněny příslušnými případy takto vykonaných poprav. Práce však převážně zkoumá dění týkající se ukládání trestu smrti v okolních státech a to především v USA a dalších zemích Asie, Afriky, Evropy a Jižní Ameriky. Pozornost je v tomto ohledu směřována především na právní úpravy jednotlivých zemí, způsoby výkonu trestu smrti a samotnou realizaci popravy.

ABSTRACT

SVOBODOVÁ, Š. *The Death Penalty sentencing in territory of Czech Republic and from international view: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 84 p. Supervisor: JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: history of the death penalty, execution, death penalty, death penalty in the USA, death penalty in the world, methods of capital punishment.

The bachelor thesis analyses the death penalty especially the historical development of the legal regulation in our territory from the Middle Ages until the moment of its complete abolition and deletion from the Criminal Code. Furthermore it deals with the various ways of execution of the death penalty appearing over the years also in our territory. Some of the methods are supplemented by relevant cases of executions carried out in this way. However the work mainly examines the developments concerning the death penalty in neighbouring countries especially in the USA and other countries in Asia, Africa, Europe and South America. In this regard attention is mainly directed to the legal regulations of the individual countries, the methods of execution and the actual execution itself.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Historický exkurz – ukládání trestu smrti	12
3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území	15
3.1 Středověk (476 – 1492)	15
3.2 Novověk (1492-1918)	16
3.3 První republika až současnost (1918-2023)	17
3.4 Výkazy o výkonu trestu smrti na našem území.....	19
4 Způsoby výkonu trestu smrti na území České republiky	22
4.1 Oběšení.....	22
4.1.1 Případ Milady Horákové.....	22
4.1.2 Případ Olgy Hepnarové.....	24
4.2 Stětí hlavy.....	25
4.3 Gilotina.....	25
4.4 Lámání kolem.....	26
4.4.1 Případ Ignáce Schiffnera.....	26
4.5 Upálení	26
4.6 Zahrabání.....	27
4.7 Rozčtvrcení.....	27
4.8 Rozpárání.....	27
4.9 Naražení na kůl.....	27
4.10 Ukamenování	27
4.11 Utopení.....	28
4.12 Zastřelení	28
5 Právní úprava ukládání trestu smrti ve vybraných zemích světa	29
5.1 USA	29
5.1.1 Nedostatky spojené s ukládáním trestu smrti.....	30

5.1.2	Způsoby výkonu trestu smrti v USA.....	34
5.2	Texas	35
5.2.1	Způsob provedení trestu smrti v Texasu	38
5.2.2	Statistické vykazování ukládání a výkonu trestu smrti ve státě Texas	39
6	Přehled zemí, v nichž je trest smrti přípustný a podmínky jeho výkonu	41
6.1	Čína	43
6.2	Írán.....	44
6.3	Egypt	45
6.4	Saudská Arábie.....	46
6.5	Sýrie.....	47
6.6	Bělorusko.....	48
6.7	Trinidad a Tobago	49
6.8	Kuba	50
6.9	Etiopie	51
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	56
	Seznam zkratk	65
	Seznam tabulek a grafů	66
	Seznam obrázků	68
	Seznam příloh.....	69
	Příloha 1 – Popravčí místa	70
	Příloha 2 – Počet odsouzených osob k trestu smrti v ČSSR a ČSFR v období 1969 – 1990	73

Úvod

Lze se domnívat, že trest smrti je v současnosti poněkud neaktuální téma. V České republice se tato problematika vyřešila přesně před 33 lety, kdy došlo ke zrušení a vypuštění tohoto trestu z české právní úpravy. Velmi vysoká je i nepravděpodobnost znovuzavedení, jelikož Česká republika je vázána mezinárodními závazky i těmi vnitrostátními. Závazky plynoucí z české právní úpravy představují zejména nejvýše postavené právní předpisy v rámci právního řádu České republiky a těmi jsou Ústava České republiky společně s Listinou základních práv a svobod. Tyto ústavní zákony chrání lidský život a trest smrti nepřipouští. Situace spojená s tématem trestu smrti však není vyřešena po celém světě a stále existuje mnoho států, které si tento trest ponechávají v katalogu možných sankcí. Některé státy neplánují zrušení tohoto trestu ani přesto, že je společnost z minulosti poznamenána určitými historickými událostmi, kdy měly lidské životy i základní lidská práva minimální váhu.

Důvodem volby tohoto tématu bylo zejména hlubší poznání této problematiky s možností nahlédnout do trestních zákoníků jiných zemí a zjištění skutečného průběhu výkonu trestu smrti v rámci celého světa. Stejně tak usilovala autorka práce o získání představy o vzniku a následných změnách v zákonné úpravě týkající se institutu trestu smrti na našem území.

Bakalářská práce je rozdělena do šesti kapitol zabývajících se tématem trestu smrti jak na území České republiky, tak i na území jiných států ukládajících trest smrti do současnosti a to napříč celým světem. První kapitola představuje zejména jednotlivé postupy a metody využití v průběhu zpracování bakalářské práce. V druhé kapitole je vymezena základní charakteristika trestu smrti, historický původ trestu a postoj různých mezinárodních organizací k tomuto tématu včetně příslušných právních úprav vydaných v souvislosti s ním. Třetí kapitola pojednává o historickém vývoji právní úpravy na našem území a to od středověku až do okamžiku vypuštění trestu smrti z trestního zákona. Závěr této kapitoly je doplněn číselnými výkazy o vykonaných trestech smrti na našem území od roku 1973 – 1990 v porovnání s ukládáním trestu odnětí svobody. Ve čtvrté kapitole jsou zmíněny jednotlivé způsoby výkonu trestu smrti ukládaného na našem území v průběhu celé existence tohoto trestu. Způsoby jsou velmi různorodé, v některých případech velice kruté a pro popravovanou osobu taktéž bolestivé a nelidské vzhledem k zdlouhavému průběhu popravky. Některé způsoby výkonu trestu smrti jsou doplněny i konkrétními případy z praxe, které se díky svému soudnímu procesu či skutku zapsaly

do české historie. Pátá kapitola se věnuje ukládání trestu smrti pouze na území Spojených států amerických. V úvodu kapitoly se nachází analýza situace v tomto státu z všeobecného hlediska. Je zde uveden přehled států, které mají trest smrti stále přípustný, dále státy uplatňující moratorium a státy, jež mají trest smrti zcela zrušený. Dále se zde autorka zabývá jednotlivými způsoby výkonu trestu smrti využívaných v jednotlivých státech ukládajících trest smrti a překážkami doprovázejícími výkon této trestní sankce (např. cely smrti, složitý odvolací proces aj.). V samotném závěru se kapitola zaměřuje na jeden vybraný stát, kde je trest smrti nejčastěji ukládán dle dostupných statistik a to stát Texas. V této podkapitole jsou představeny především důvody častého používání trestu smrti, způsob popravování, statistiky popravených, právní úprava specifikující důvody uložení trestu smrti a postup při výkonu popravky. Poslední kapitola práce obsahuje přehled zemí světa, které mají trest smrti stále přístupný a podmínky jeho výkonu. V rámci této kapitoly bylo autorkou z celkového výčtu vybráno devět států světa a následně provedena analýza tamní trestněprávní úpravy týkající se trestu smrti se zaměřením na zjištění konkrétních zákonných podmínek a okruhu trestných činů, za jejichž spáchání je možné trest uložit. V přehledu jsou obsaženy jak země, které trest smrti ukládají pouze v extrémních případech tak i země, jež mají trest smrti aktuálně pozastavený.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Teoretická část bakalářské práce popisuje ukládání a výkon trestu smrti od starověku prostřednictvím krevní msty až po současnost. Dále je zde retrospektivně představen vývoj právní úpravy trestu smrti na našem území od středověku až po současnost a jednotlivé způsoby ukládání trestu smrti objevující se v průběhu let na našem území. Praktická část se soustředí zejména na nastínění aktuální globální situace týkající se ukládání a výkonu trestu smrti a na prezentaci postojů vybraných zemí světa k tomuto tématu.

Primárním cílem bakalářské práce je zmapovat vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na území ČR až do doby jeho vypuštění z katalogu trestních sankcí. Sekundárním cílem práce je zjištění zákonných podmínek, za nichž lze v zemi, kde je trest smrti přípustný, tuto sankci ukládat, včetně uvedení celkového přehledu zemí, které mají dosud trest smrti v katalogu trestních sankcí zachovaný a stručné zhodnocení jeho uplatňování v praxi.

K dosažení stanovených cílů byly uplatněny následující metody zkoumání:

- studium odborné literatury, právních předpisů, legislativních dokumentů, interních materiálů a ověřených internetových zdrojů,
- teoretická analýza,
- komparační a deskriptivní metoda.

2 Historický exkurz – ukládání trestu smrti

Trest smrti má po celém světě dlouhou tradici. První zmínka o trestu smrti vůbec byla objevena v Chamurappiho zákoníku z dob 18. století př.n.l., který obsahoval 25 zločinů, za které bylo možno udělit trest smrti.¹ Vzniklo také mnoho způsobů, jak tento trest vykonat. Jednotlivými způsoby užívanými na našem území se zabývá samostatná kapitola.

V dávných dobách byl trest smrti považován spíše jako forma krevní msty, která pocházela z pudu sebezáchovy. Příslušníci rodů využívali krevní mstu jako zábranu proti útokům nepřátel, jež vyvolala následnou řetězovou reakci následných pomst, až došlo k postupnému vyvraždění jedné ze stran. S postupem času se krevní msta proměnila na nový pojem a to trest smrti. Rozhodování o krevní mstě neboli trestu smrti již nebylo v rukou rodů, ale pravomoc přešla na orgány státu.²

Trest smrti je z historického hlediska brán jako jeden z nejužívanějších trestů. Je označován jako trest univerzální, který se v minulosti uplatňoval na dnes již všední delikty. Teprve v posledních desetiletích přistoupilo velké množství států ke zrušení této trestní sankce a nahrazení trestem odnětí svobody.³

Podle Amnesty international je trest smrti „*konečný, krutý, nelidský, nevratný a ponižující trest*“.⁴ Amnesty international je dobrovolné a nezávislé hnutí osob, které zahrnuje několik milionů členů po celém světě. Svoji pozornost věnují vícero problematikám a kampaním, jednou z nich je i ukládání a výkon trestu smrti. Ačkoliv je v České republice a v okolních zemích Evropy trest smrti zakázán, existují stále státy, které tento trest aplikují dodnes. Snaha tohoto hnutí v dané oblasti spočívá v úsilí o zrušení tohoto trestu ve všech zemích.

S Amnesty International spolupracuje taktéž Evropská unie, jíž jsme součástí. Evropská unie je výhradně proti trestu smrti a jeho omezení je hlavní prioritou vnější politiky v oblasti ochrany lidských práv. Negativní postoj k této problematice zaujala především po druhé světové válce. Prvotní snahou bylo zvýšení povědomí veřejnosti

¹ LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, str. 155.

² KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. [Brno: Univerzita J.E. Purkyně], 1982.

³ TLAPÁK & NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010, str. 12-13.

⁴ Amnesty International Česká republika. *Trest smrti*. [online]. 14.11.2022 [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>

o hodnotě života, právu na život a nezvratnosti nápravy justičních omylů. Tento postoj je zachován dodnes.⁵

V roce 2019 vydal Evropský parlament společně s Radou Evropské unie nařízení č. 2019/125 týkající se obchodování se zbožím, které je možné užít k mučení nebo trestu smrti. Mezi takové výrobky se řadí například barbituráty využívané ve smrtících injekcích. Tento zákaz se však dotkl i Spojených států amerických, kde v důsledku toho byl zaznamenán především nedostatek materiálu na výrobu těchto injekcí. Spojené státy americké patří mezi země, v nichž je trest smrti ukládán s výjimkou některých států a smrtící injekce představuje převládající způsob poprav.⁶ Evropská unie podporuje taktéž organizace provádějící monitoring zemí, kde je trest smrti ukládán. Důraz je kladen především na úsilí o zrušení tohoto trestu a nebrání se diskuzím s jednotlivými zeměmi, které trest smrti aplikují.⁷

V roce 1983 přijala Rada Evropy Protokol č. 6 k Evropské úmluvě o lidských právech. Tento právně závazný protokol cílí na zrušení trestu smrti v Evropě. Ještě téhož roku Protokol podepsalo celkem 14 členských států.⁸ Stát, který chce být součástí jako smluvní strana protokolu, musí zcela zrušit možnost ukládání trestu smrti. Protokol je velmi stručný a striktní.⁹ Jeho nejdůležitější částí jsou první tři články, které mají následující znění:

„ČLÁNEK 1 - Zrušení trestu smrti

Trest smrti se ruší. Nikdo nesmí být k takovému trestu odsouzen ani popraven.

ČLÁNEK 2 - Trest smrti v době války

Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; tento trest bude uložen pouze v případech, které předvidá zákon a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.

⁵ Zamfir, I. *The death penalty and the EU's fight against it* [online]. 2019 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635516/EPRS_ATA\(2019\)635516_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635516/EPRS_ATA(2019)635516_EN.pdf)

⁶ Tamtéž.

⁷ Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla. *Zpravodajství Evropská parlament* [online]. 2019 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>

⁸ FICO, Robert. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, str. 29-32.

⁹ Tamtéž, str. 29.

ČLÁNEK 3 - Zákaz odstoupení

*Od ustanovení tohoto protokolu nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.*¹⁰

Zpočátku však ratifikace tohoto protokolu nebyla podmínkou pro vstup státu do Rady Evropy. Československo se stalo členem Rady v roce 1992. Již před vstupem do této organizace byl u nás trest smrti zrušen a to roku 1990. Při samotném vstupu tak ratifikace Evropské úmluvy i dodatkových protokolů nebyla obtížná. Ke zpřísnění podmínek vstupu došlo v roce 1994 rozhodnutím Parlamentního shromáždění.¹¹ Rada Evropy stejně jako Evropská unie dbá na dodržování základních lidských práv a svobod včetně zajištění demokracie. Každý stát žádající o plnohodnotné členství v Radě musí proto před vstupem přistoupit na tyto zásady a zrušit trest smrti. Některé státy, které trest smrti aplikují, mají v Radě pozici takzvaného Pozorovatele. Nejsou oficiálními členy, ale mohou se účastnit Parlamentního shromáždění jako například Spojené státy americké či Japonsko.¹²

Další mezinárodní organizací řešící jako jedno z témat trest smrti je Organizace spojených národů (dále jen „OSN“). V OSN se sdružuje více členů, než je tomu v Radě Evropy. Jsou to země z celého světa včetně těch, které dodnes aplikují trest smrti. V roce 1966 zmíněná organizace umožnila podepsat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Československo tento pakt podepsalo o dva roky později a v roce 1976 tak vstoupil v platnost na našem území prostřednictvím vyhlášky. Pakt se v článku 6 zmiňuje především o podmínkách ukládání trestu smrti, pokud nebyl v dané zemi zcela zrušen. Dále stanoví, že trest smrti nemůže být uložen osobám mladším osmnácti let a těhotným ženám.¹³

¹⁰ Evropská úmluva o ochraně lidských práv. *Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti* [online]. 1983 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

¹¹ FICO, Robert. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, str. 33-35.

¹² Členové Rady Evropy. *Rada Evropy* [online]. 2013 [cit. 2022-12-21]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/clenske-staty-rady-evropy.html>

¹³ ČESKO. Vyhláška č. 120/1976 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1976, částka 23, str. 572.

3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území

Trest smrti se jako jedna z mnoha existujících sankcí objevuje po celém světě již v dávných dobách. Na našem území se trest smrti podle dochovaných právních úprav objevuje od středověku. Tato kapitola je zaměřena především na vývoj právní úpravy trestu smrti na území České republiky, a to od středověku až po současnost.

3.1 Středověk (476 – 1492)

První dochovaná zmínka o soudnictví na našem území pochází z roku 849 a věnuje se vyjednávání mezi Franky a Slovy. Tato zmínka pochází z Fuldských letopisů, pojednávajících o právu zvykovém, které zde v minulosti převládalo. Zákony se vydávaly pouze v případě, že byla nutná změna zvyku.¹⁴

Do konce 14. století se vedl zvláštní druh soudního řízení a to ordálový, jinak nazvaný jako boží soud. Ordál měl několik forem, a to losování, ordálovou přísahu, soudní souboj, soud žhavého železa a soud vody. Ordál soudní přísahy patří mezi nejmírnější formu řízení. Spočíval v předstoupení obviněného do kaple či kostela, kde musel odpřisáhnout, že je neviný. Důraz nebyl kladen na fyzickou bolest, ale na formální stránku. Obviněný musel vstoupit do kostela správnou nohou, pokleknout na správné koleno a u přísahy se musel vyhnout jakémukoliv přeřeknutí. Pokud dotyčný neuspěl, byl označen za viníka a čekala ho poprava. Ordál žhavým železem byl poněkud krutější a zkombinován s ordálem soudní přísahy. Byl založený na chůzi po žhavých radlicích bosýma nohama a při přecházení obviněný odřikával přísahu. Ordálové soudy měly přísně daná pravidla. Pokud se obviněný nedostavil, hrozila mu smrt či zajetí a odvezení k šibenici. Později se ukázalo, že díky božím soudům často unikali spravedlivému trestu pachatelé, jejichž provinění bylo evidentní. Z těchto důvodů tato forma středověké justice po roce 1343 vymizela.¹⁵

Karel IV. se za dob svojí vlády (1346 – 1378) pokusil prosadit návrh zemského zákona tzv. Codex Carolinus, který však šlechta odmítla schválit.¹⁶ Podle V. Solnaře byly v této právní úpravě zmíněny i způsoby trestu smrti a důvody k jeho uložení. Mezi taková

¹⁴ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 9.

¹⁵ Tamtéž, str. 12-15.

¹⁶ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 22.

jednání, které zmiňuje ve své publikaci, patří manželství bez vědomí rodičů, žhářství, kacířství, zneužívání ohňových a vodních ordálů atd.¹⁷

3.2 Novověk (1492-1918)

Zásadním pokrokem v oblasti českých právních norem se stal rok 1579, kdy byl publikován zákoník zvaný *Práva městská Království českého*. Autorem tohoto zákoníku byl Pavel Kristián z Koldína. Kniha obsahovala mnoho předpisů například z oblasti věcného práva, dědického práva, rodinného práva, trestního práva apod. Podle Koldínova zákoníku byly tresty rozděleny do dvou skupin, a to na předem určené zákonem a takové, které soudci ukládali podle vlastního uvážení. Nejpoužívanějším trestem ukládaným městským konšelským soudem byl trest smrti.¹⁸

V roce 1707 upravoval trest smrti hrdelní řád Josefa I. zvaný též jako *Constitutio criminalis Josephina*. Měl pouze podpůrný charakter a nenahrazoval předchozí právní normy. Reorganizace proběhla až roku 1765, kdy došlo ke snížení počtu hrdelních soudů.¹⁹

V letech 1765-1766 za vlády Marie Terezie byly podstatně omezeny hrdelní pravomoci městských soudů a v roce 1768 došlo k vydání nového trestního zákoníku zvaného *Constitutio Criminalis Theresiana*. Základem tohoto zákoníku byla presumpce nevinny, kdy byl obžalovaný považován za nevinného, dokud nebyl prokázán opak.²⁰ O pár let později v roce 1774 vyšel spis Cesare Beccaria zvaný *O zločinech a trestech*, který ovlivnil řadu názorů ohledně trestání. Z pohledu Beccarii byl trest chápán jako náprava a nikoliv jako msta za zločin. Díky tomuto odlišnému přístupu došlo ke snížení ukládání trestu smrti a k redukci počtu skutkových podstat zločinů, za něž jej bylo možné ukládat.²¹

Po Marii Terezii vládl zemi její nejstarší syn Josef II., který byl ovlivněn spisem Beccaria a roku 1788 schválil *Všeobecný zákoník o zločinech a trestech*. Tento zákoník

¹⁷ SOLNÁŘ, Vladimír. *Z dějin českého zemského práva trestního: (trestný čin a trest)*. V Praze: Jan Kapras, 1921. Práce ze semináře českého práva na Karlově universitě v Praze, str. 15.

¹⁸ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 18-20.

¹⁹ MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. V Praze: Rybka Publishers, 1998, str. 342-343.

²⁰ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 30-33.

²¹ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. [Brno: Univerzita J.E. Purkyně], 1982.

zcela zrušil možnost ukládání trestu smrti, která zůstala zachována pouze ve vztahu k válečným zločinům.²²

Trest smrti však nebyl zrušen natrvalo, ale pouze do roku 1795, dokud byl u moci císař František II. Trest smrti se poté ukládal za velezradu nebo pokus o ni. Dne 1. ledna 1804 vstoupil v účinnost *Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích*, který kromě velezrady uváděl další případy ukládání trestu smrti například vzbouření, vraždu, padělání veřejných cenných listin a žhářství.²³

Další zmínku o trestu smrti obsahoval zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117 ř. z., z roku 1852. Tento zákon byl novelou předchozího trestního zákona z roku 1804.²⁴ Z předchozího výčtu protiprávních jednání se trestaly smrtí pouze zločiny. Za možnou alternativu byl připouštěn i žalář, který byl však vykonáván za výrazně přísnějších podmínek, než je tomu dnes. Odsouzený spával na tvrdém lůžku v místnosti bez jakéhokoliv světla a jídla, a případně mohl být podroben též určitému způsobu mučení.²⁵ Mezi zločiny trestané smrtí podle tohoto zákona patřily především vražda, loupežné zabití apod.²⁶

3.3 První republika až současnost (1918-2023)

V roce 1918 došlo k převzetí trestního práva z Rakouska-Uherska²⁷ a to zákonem č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, který v článku čl. 2 uvádí, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“.²⁸ Nově vzniklý stát však musel čelit v prvních měsících vzniku boji o území s Němci, Poláky a Maďary a právě v této časové etapě byly vynášeny rozsudky smrti. V průběhu boje v letech 1918 – 1919 se množily případy sebepoškozování a rabování. Pokud vojíní zapříčinili jednu z těchto variant, byli odsouzeni k trestu smrti.²⁹

V období první republiky byl trest smrti upravován zákonem č. 91/1934 Sb., o ukládání trestu smrti a doživotních trestech. Podle tohoto právního předpisu bylo možné uložit trest těžkého žaláře na doživotí nebo dočasného a to od 15 let do 30 let, přičemž se

²² ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 30-33.

²³ Tamtéž, str. 33-34.

²⁴ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, str. 199-202.

²⁵ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 66.

²⁶ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. [Brno: Univerzita J.E. Purkyně], 1982.

²⁷ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017, str. 99.

²⁸ ČESKO. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. In *Sbírka zákonů. Československá republika. 1918*.

²⁹ PLACHÝ, Jiří a Ivo PEJČOCH. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2011 [i.e. 2012]. Svět křídel, str. 14-16.

jednalo o alternativu k trestu smrti, pokud by trest smrti byl nepřiměřeně přísný a v konkrétním případě existovaly polehčující okolnosti.³⁰ Zásadní vliv mělo rozhodnutí prezidenta o udělení milosti ještě před samotným výkonem.³¹ U mnoha odsouzených došlo v tomto období ke zmírnění trestu díky prezidentovi T. G. Masarykovi, který vystupoval jako jeho dlouholetý odpůrce.³²

Po druhé světové válce v roce 1945 měla důležitou roli tzv. retribuice. Účelem bylo potrestat kolaboranty a zrádce, kteří byli spojováni s okupačním režimem. Způsob trestání upravovaly dekrety prezidenta republiky, které následujícího roku prošly dodatečným schválením a byly pozměněny na zákony.³³ Jeden z retribučních dekretů byl tzv. velký retribuční dekret č. 16/1945 Sb., který rozdělil trestné činy na neprohlášené, trestné činy proti státu, osobám a majetku. Tresty ukládané na základě tohoto dekretu se lišily. Pachatele bylo možné potrestat dočasným či doživotním žalářem, ale i trestem smrti.³⁴ Retribuční soudnictví existovalo v Československu do roku 1948, přičemž v tomto tříletém období bylo k trestu smrti odsouzeno více než 730 osob.³⁵

Trest smrti následně upravoval zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky a umožňoval jeho uložení například za spáchání trestného činu velezrady, vyzvědačství a útoky na život ústavních činitelů. Po této právní úpravě vešel v účinnost zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, který trest smrti aplikoval na širší okruh trestných činů, než tomu bylo předtím,³⁶ a to například za teror, záškodnictví, sabotáž, vyzvědačství apod.³⁷

Trestní zákon z roku 1950 byl novelizován o šest let později, a to zákonem č. 63/1956 Sb., který zrušil některé ze skutkových podstat trestných činů, za něž bylo možné trest smrti uložit. Trest smrti byl u některých trestných činů nahrazen trestem odnětí svobody na 25 let. Následující novela zákona zavedla povinnost přezkumu každého

³⁰ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 15-16.

³¹ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 74.

³² LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 16.

³³ Tamtéž, str. 18-21.

³⁴ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 83.

³⁵ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 21.

³⁶ Tamtéž, str. 23.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon. In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1950, částka 39, str. 213-308.

rozsudku, kterým byl ukládán trest smrti. Odsouzenému mělo být též oznámeno, jakým způsobem se trest smrti vykoná a kdo bude u výkonu přítomen.³⁸

Trestní zákon z roku 1950 byl nahrazen trestním zákonem č.140/1961 Sb., prostřednictvím něhož došlo k navýšení počtu skutkových podstat trestných činů, za které bylo možné trest smrti uložit, avšak daný zákon současně požadoval splnění více podmínek pro jeho uložení. Trest smrti mohl být uložen pouze za některé trestné činy uvedené ve zvláštní části zákona a pouze v případě, že by trest odnětí svobody byl pro pachatele neúčinný a neefektivní. Dílčí změny přinesla novela č. 45/1973 Sb., která umožňovala uložení trestu odnětí svobody na 15 do 25 let, pokud se soudu jevil tento trest jako dostačující alternativa k trestu smrti.³⁹ Trest smrti nebylo možné ukládat těhotným ženám a osobám mladším 18 let.⁴⁰ Právní úprava od tohoto okamžiku nebyla měněna až do roku 1990.⁴¹

Absolutní zrušení trestu smrti v České republice proběhlo ke dni 1. července 1990 v době České a slovenské federativní republiky a to zákonem č. 175/1990 Sb.⁴² Ukládání trestu smrti bylo nepřipustné s ohledem na ústavní pořádek České republiky, který taktéž nedovoluje jeho opětovně zavedení.⁴³ Nahrazen byl výjimečným trestem, kterým se rozumí trest odnětí svobody nad 15 až do 25 let a trest odnětí svobody na doživotí.⁴⁴

3.4 Výkazy o výkonu trestu smrti na našem území

V minulosti měla města na našem území svá práva na hrdelní soudnictví. Činnost hrdelních soudů byla zaznamenávána do tzv. smolných knih.⁴⁵ Smolné knihy jsou považovány za základní pramen české kriminality z dob 16. – 18. století. V raném novověku se zde nacházelo přibližně šest set hrdelních soudů, avšak množství dochovaných smolných knih z tohoto období není tak značný. V současnosti existuje pouze několik desítek těchto knih například z Jindřichova Hradce, Chlumce nad Cidlinou

³⁸ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 25.

³⁹ Tamtéž, str. 25.

⁴⁰ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. [Brno: Univerzita J.E. Purkyně], 1982.

⁴¹ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 25-26.

⁴² Tamtéž, str. 12.

⁴³ Tamtéž, str. 26.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1990, částka 31, s. 707.

⁴⁵ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 35.

či Dvora Králové. Nejobsáhlejší náhled do hrdelního práva dává především Pardubická smolná kniha.⁴⁶

Obsahem těchto smolných knih jsou popisy případů provinilců, jejich zpovědi a následné ortely. Kvůli nedostupnosti veškerých smolných knih jsou tedy těžce zjištělné přesné statistiky o výkonu trestu smrti z tohoto období. Přesnější data byla zaznamenávána až ve 20. století a to z dob Československa. Následující tabulka zobrazuje počet odsouzených osob k trestu odnětí svobody na 15 – 25 let a počet uložených trestů smrti od roku 1973.

Tab. 1 – Vykázané TOS na 15 – 25 let a trest smrti od roku 1973 - 1990⁴⁷

Rok	Počet osob	
	TOS 15 – 25 let	Trest smrti
1973	4	2
1974	5	1
1975	2	3
1976	8	2
1977	7	0
1978	6	1
1979	20	5
1980	15	2
1981	23	2
1982	15	3
1983	9	1
1984	7	1
1985	11	5
1986	7	1
1987	10	1
1988	4	1
1989	8	2
1990	NA	NA

V letech 1973 – 1989 bylo možné ukládat jako alternativu trestu smrti trest odnětí svobody na 15 až 25 let. Výjimečný trest vznikl až v roce 1990, kdy byl zrušen trest smrti. Zkratka „NA“ znamená, že data z tohoto roku nejsou dostupná. Statistiky uvedené v tabulce představují oficiální nezveřejněná data Ministerstva spravedlnosti České republiky. Pro autentickou představu počtu odsouzených k trestu smrti v bývalé ČSSR

⁴⁶ FRANCEK, Jindřich, ed. *Pardubické smolné knihy: 1538-1626*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2016, str. 11-13.

⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti. *Interní materiály MS - Statistický přehled o osobách dospělých a mladistvých pravomocně odsouzených okresními i krajskými soudy*. Praha, 1973 – 1990.

a ČSFR v období 1969 – 1990 byly zpracovány také podrobnější výkazy dle jednotlivých trestných činů, krajů a roků (viz příloha 2).

Z výše uvedených statistik lze vypožorovat, že se trest smrti na území bývalé ČSSR ukládal velmi zřídka a počty odsouzených se pohybují v jednotkách osob za rok. V porovnání s trestem smrti je tak vyšších čísel dosahováno u odsouzených k trestu odnětí svobody na 15 – 25 let.

4 Způsoby výkonu trestu smrti na území České republiky

4.1 Oběšení

Výkon trestu smrti oběšením byl již ve středověku nejběžnější. Jde o časově náročnou metodu, u které se smrt nedostavovala ihned jako v případě stínání.⁴⁸ Tradiční šibenice měla zděný základ s dřevěnými sloupy a trámy. Před popravou měl odsouzený možnost odvolání své výpovědi. Totéž platilo i pro svědky.⁴⁹

Tento způsob poprav byl určen především pro neurozené. Obvykle zde končili lapkové, u kterých nebylo pochyb v rozsudku o usmrcení.⁵⁰ Věšeni byli převážně muži než ženy, a to z prostého důvodu, neboť těla odsouzených zůstávala na popravišti až do postupného rozpadnutí a pro společnost bylo nedůstojné vidět tělo mrtvé ženy v takovém stavu.⁵¹

Popravy byly přístupné veřejnosti kvůli odstrašujícímu účinku. Našli se i tací, kteří popravy navštěvovali ze zvědavosti. Zajímal je především průběh umírání odsouzeného a jeho poslední monolog. V roce 1874 vyloučil tehdejší trestní řád přítomnost obecnstva. Výjimkou byla pouze účast soudních úředníků a členů rodiny.⁵²

4.1.1 Případ Milady Horákové

Milada Horáková se narodila 25. 12. 1901 v Praze.⁵³ Vystudovala gymnázium v Praze a po maturitě pokračovala na právnickou fakultu. Už od studií na gymnáziu se Milada aktivně zajímala o politiku. Do povědomí se dostala roku 1924, kde započala její spolupráce v ženském hnutí.⁵⁴

V roce 1945 se připojila do Svazu přátel SSSR. S posláním tohoto svazu však nesouhlasila a začala s prosazováním svých myšlenek, které byly protipólem úmyslů svazu. Mezi její cíle patřilo zejména rozvíjení přátelských vztahů se západními zeměmi a zavedení demokracie. Za účelem dosažení svého cíle vstoupila do politiky jako

⁴⁸ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 266.

⁴⁹ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 42.

⁵⁰ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 266-267.

⁵¹ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 78.

⁵² CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 271-274.

⁵³ *Milada* [film]. Režie David Mrnka. Česko/USA: Bohemia Motion Pictures, 2017.

⁵⁴ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017, str. 109.

poslankyně Prozatímního shromáždění. Svými veřejnými výstupy kritizovala jednání komunistů a dostala se tak s nimi do častých konfliktů. Komunisté si všimli jejího vlivu i její autority a chtěli jí získat na svoji stranu i přesto, že byla sledována Státní bezpečností. Milada však spolupráci s komunisty odmítala a chtěla pokračovat svojí vlastní cestou. Většina jejích přátel i dosavadních kolegů však ke komunistům přistoupila a Miladu toto jednání rozhořčilo. Někteří její blízcí političtí kolegové páchali sebevraždy vlivem komunistického dění a tomuto vývoji nemohla jen přihlížet. Vzdala se tedy funkce podáním demise a nechtěla být dále spojována jako poslankyně.⁵⁵ Vlivem tohoto dění se stala členkou protikomunistického odboje společně s dalšími členy. V rámci odboje se Miladě dařilo komunikovat s exilem prostřednictvím zpráv. Některé z nich se však dostali do rukou Státní bezpečnosti a ta začala konat.⁵⁶

Roku 1949 byla zadržena Státní bezpečností a převezena do věznice na Pankráci. Státní bezpečnost proti ní neměla jednoznačné důkazy pouze určité podezření. Veškeré scénáře však byly dopředu připravené a vyšetřovatelé je do obviněných doslova vtoukli. Jako hlavního představitele procesu označili Miladu Horákovou a na tomto základě postavili i obžalobu.⁵⁷ Dne 8. června byl vynesen rozsudek, který Miladu Horákovou odsoudil k trestu smrti. Milada byla oficiálně popravena 27. června 1950 v Praze na Pankráci v brzkých ranních hodinách.⁵⁸

Obr. 1 – Milada Horáková⁵⁹

⁵⁵ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017, str. 113-118.

⁵⁶ Tamtéž, str. 118-121.

⁵⁷ Tamtéž, str. 123-131.

⁵⁸ KAPLAN, Karel. *Největší politický proces "M. Horáková a spol."*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 1996. Knihy dokumenty, str. 164-168.

⁵⁹ Milada Horáková Encyklopedie Prahy 2. *Encyklopedie Prahy 2 kulturně historické dědictví* [online]. 16.12.2022 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1031-milada-horakova>

4.1.2 Případ Olgy Hepnarové

Olga Hepnarová se narodila roku 1951. Byla popisována jako tichá, uzavřená, tvrdohlavá dívka stranící se kolektivu.⁶⁰ Dle výpovědí ji otec i obě její babičky tělesně trestali a to ve většině případů zcela bezdůvodně. Postupem času si tak vypěstovala nenávist k celému světu a všem lidem.⁶¹ Tato nenávist ji dovedla k tomu nejhoršímu činu. Dne 10. 7. 1973 se vydala do půjčovny automobilů a žádala o zapůjčení nákladáku typu Praga RN. Osudovým místem se tak stala ulice Milady Horákové dříve ulice Letná a to přesněji nástupiště tramvajové zastávky směřující na Strossmayerovo náměstí.⁶² Vyčkala na okamžik, až na zastávce bude co nejvíce lidí a následně vjela rychlostí 50 – 60 km/h na chodník. Svým jednáním tak v daný moment připravila o život celkem tři osoby, dalších pět osob podlehló svým zraněním ještě téhož nebo následujícího dne, šest osob skončilo s těžkým poraněním a zbylých šest pouze s lehkým poraněním.⁶³

Po nehodě se Olga nesnažila utéct, zůstala na místě činu a nechala se zatknout. Svůj čin přiznala a byla předána na psychiatrii. Zde došli psychiatři k názoru, že netrpí žádnou duševní poruchou a za svůj trestný čin je tak plně zodpovědná.⁶⁴ U soudu Olga poznamenala, že ničeho nelituje, pouze toho, že svým jednáním neusmrtila více lidí. Dne 6. 4. 1974 vynesl Městský soud v Praze rozsudek a odsoudil jí tak k trestu smrti. Trest smrti byl vykonán roku 1975 ve věznici na Pankráci. Olga se tak stala poslední popravenou ženou v bývalém Československu.⁶⁵

Obr. 2 – Olga Hepnarová⁶⁶

⁶⁰ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 418.

⁶¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie masových vražd: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada), str. 227-228.

⁶² Tamtéž, str. 232

⁶³ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 419.

⁶⁴ Tamtéž, str. 420.

⁶⁵ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017, str. 166.

⁶⁶ Olga Hepnarová. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online], poslední aktualizace 29.9.2022 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Olga_Hepnarov%C3%A1

4.2 Stětí hlavy

Dalším způsobem výkonu trestu smrti bylo stětí hlavy. Na našem území bylo stětí prováděno mečem nebo sekerou. Při samotném výkonu odsouzený klečel a měl zavázané oči šátkem. Stínání bylo prováděno katem, který měl nelehký úkol. Hlava musela být utnuta nejlépe na první pokus. U celého procesu byli přítomni přihlížející, kteří v případě katova neúspěchu projevíli značné pohrdání.⁶⁷

Stětí hlavy bylo v určitých případech spojeno s odstraněním pravé ruky. Tento postup měl dvojí symboliku. V prvním případě se jednalo o přísahu věrnosti panovníkovi, která se prováděla pravou rukou a následně byla porušena. V druhém případě se jednalo o následek spáchání trestného činu pravíci. Odstranění pravé ruky bylo spojeno s následným stětím hlavy.⁶⁸

Na rozdíl od oběšení je setnutí hlavy rychlé. Meče, kterými se setnutí provádělo, byly pravidelně obměňovány, neboť ostří nevydrželo mnoho. Stínání sekerou se neaplikovalo tak často zejména proto, že má krátký břit. Při stínání sekerou podpíral hlavu velký špalek a to nejlépe tak, aby se o něj odsouzený dotýkal nejméně polovinou tváře.⁶⁹

4.3 Gilotina

Gilotinou se na našem území začalo popravovat v roce 1943 a to v Praze na Pankráci (viz příloha 1). U poprav bylo přítomno několik osob včetně státního zástupce, písaře, lékaře, popravčího a jeho pomocníků. Dozorci přivedli spoutaného odsouzeného do místnosti, kde státní zástupce předčítal rozsudek. Po přečtení onoho rozsudku byl odsouzený předán katovi do vedlejší místnosti. Při přecházení do místnosti se odsouzenému zakrývaly oči. U gilotiny se nacházela lavice, na kterou se odsouzený vyzvedl tak, aby se lavice dotýkal břichem a hlava se umístila do prohlubně. V tento moment byla spuštěno ostří gilotiny a celý proces netrval déle než 15 vteřin. Popravovalo se vždy jeden den v týdnu a celkový počet obětí činil 1079 osob.⁷⁰ Podle nacistů byla poprava gilotinou úsporná, rychlá, spolehlivá a velmi odstrašující. Dopad ostří byl totiž doprovázen otřesem celé budovy.⁷¹

⁶⁷ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 80-81.

⁶⁸ Tamtéž, str. 86.

⁶⁹ CAWTHORNE, Nigel. *Neznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 253-258.

⁷⁰ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 372-373.

⁷¹ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 17-18.

4.4 Lámání kolem

Lámání kolem je považováno za jednu z nejdrastičtějších a velmi odstrašujících metod. Prováděna byla shora či zdola. Při lámání kolem shora šlo o těžký úder kolem na hrdlo odsouzeného. Ve většině případů tento krok vedl k okamžité smrti a lámání končetin odsouzeného tedy probíhalo již na mrtvém těle. Při lámání zdola byl odsouzený podložen dřevěnými trámky či polínky a údery kolem se prováděly vícekrát. Údery směřovaly na nohy, ruce, hrud' a hrdlo. Jednotlivé části těla byly poté vpleteny do příček. Následně se kolo včetně těla umístilo na kůl, který se vyzdvihl do výšky. O pozůstatky se nejčastěji postaralo poletující ptactvo. Zbylé kosti pak měly odstrašit kolemjdoucí.⁷² Na Dobříšsku nedaleko Příbrami byly zaznamenány popravy touto metodou v 17. – 18. století. V této době se popravovalo kolem především za trestný čin znásilnění, incest aj.⁷³

4.4.1 Případ Ignáce Schiffnera

Tento případ ač ne tolik známý v našich dějinách poznamenal autora literárních děl a představitele českého romantismu Karla Hynka Máchu, kterému byl Ignác pro své nejúspěšnější dílo zvané *Máj* velkou inspirací. Ignác byl odsouzen k trestu smrti v roce 1774 za vraždu svého otce, který mu v té době zakazoval lásku s chudou dívkou. Ignác byl tak téhož roku v Mladé Boleslavi popraven lámáním kolem.⁷⁴

4.5 Upálení

Upálení jako jeden ze způsobů trestů smrti se na našem území objevil ve 14. století. V této době se za trest hodný upálení považovalo například falešné obvinění z padělání zemských desek a mincí.⁷⁵ Způsob usmrcení upálením byl nejčastěji používán v případech sodomie, zhárství a čarodějnictví.⁷⁶ Na území Čech se čarodějnictví vyskytovalo velmi málo, protože naši předkové v něj příliš nevěřili a označovali praktiky čarodějnic za pověry. Nejčastěji bylo čarodějnictví spojováno s jinými trestnými činy jako travičství, zabíjení novorozenců apod. Mezi projevy čarodějnictví se též řadila výroba nápojů lásky, očarování nevšimavých nápadníků atd.⁷⁷

⁷² ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 88-90.

⁷³ KADLEC, Petr. *Zločin na dobříšském okrese: 1670-1939*. Dobříš: Petr Kadlec, 2019, str. 10-11.

⁷⁴ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 90.

⁷⁵ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 281.

⁷⁶ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 91.

⁷⁷ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, str. 120-121.

4.6 Zahrabání

Zahrabání byl způsob usmrcení prováděný výhradně ženám. Odsouzená žena ležela či seděla ve vykopané jámě a byla postupně zasypávána hlínou, čím došlo k jejímu postupnému udušení. Tento akt byl taktéž doprovázen probodnutím srdce, a to ze dvou důvodů. Prvním prostým důvodem byla jistota smrti, druhý důvod spočíval ve strachu z nadpřirozena. Lidé se v této době obávali, že by takto usmrcená osoba mohla následně obtěžovat živé.⁷⁸

4.7 Rozčtvrcení

Rozčtvrcení byl jeden z těžkých druhů trestu smrti. Šlo o rozsekání těla odsouzeného na čtyři části.⁷⁹ Kata, který čtvrcení prováděl, mohli v některých případech nahradit koně, mezi které byl vinný uvázán, a v důsledku pohybu koňů došlo k roztržení těla.⁸⁰

4.8 Rozpárání

Tato metoda je velmi ojedinělá, první případ se na našem území objevuje v roce 1038. Předcházet jí mohla určitá forma týrání například vyříznutí jazyka či vyloupenutí očí. Rozpáráním se myslí především přibití střeva ke stromu, kdy odsouzený chodil okolo kmene tak dlouho, dokud se celé střevo neomotalo.⁸¹

4.9 Naražení na kůl

První případy naražení na kůl se na našem území objevily v 16. století.⁸² Jde o velmi drastický způsob trestu smrti. Odsouzený ležel na zemi s roztaženými nohama přivázanými ke kolíkům. Kůl se vpravoval do řitního otvoru odsouzeného zhruba půl metru hluboko. Odsouzený byl následně na kůlu vztyčen a vlastní vahou se na kůl postupně nabodával. Tím došlo k smrti odsouzeného. Tento způsob se však na našem území podle dochovaných zmínek neužíval tak často.⁸³

4.10 Ukamenování

Ukamenování se objevuje jako jeden z trestů již ve středověku, který hrozil převážně nešikovným katům, jež nezvládli popravu na první pokus. Na trestu se tímto

⁷⁸ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 91.

⁷⁹ Tamtéž, str. 92-93.

⁸⁰ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 290.

⁸¹ Tamtéž, str. 289.

⁸² Tamtéž, str. 287.

⁸³ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012, str. 94.

způsobem podílel lid a to házením kamenů na dotyčnou osobu. Lidé nebyli za takové jednání trestáni.⁸⁴

4.11 Utopení

První případ utopení se datuje do roku 1040. Uzákoněno bylo až v roce 1330 v řádu Starého města pražského. Důvody k utopení byly různé. Šlo například o mrhání jměním a následné opakování tohoto přečinu. Ženy se utopením trestaly za vraždu vlastního dítěte. Odsouzený se při tomto trestu smrti zašil do pytle společně s kamením, které plnilo funkci závaží, nebo se těžký kámen přivázal přímo ke krku. Následně byl dotyčný vhozen do řeky.⁸⁵

4.12 Zastřelení

V českých zemích se objevila tato metoda až v době nacismu. Tehdejší právní předpisy stanovovaly, aby na odsouzeného mířili alespoň čtyři vojáci ze vzdálenosti jednoho metru z toho dva na hrud' a další dva na hlavu.⁸⁶

⁸⁴ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 291.

⁸⁵ Tamtéž, str. 286.

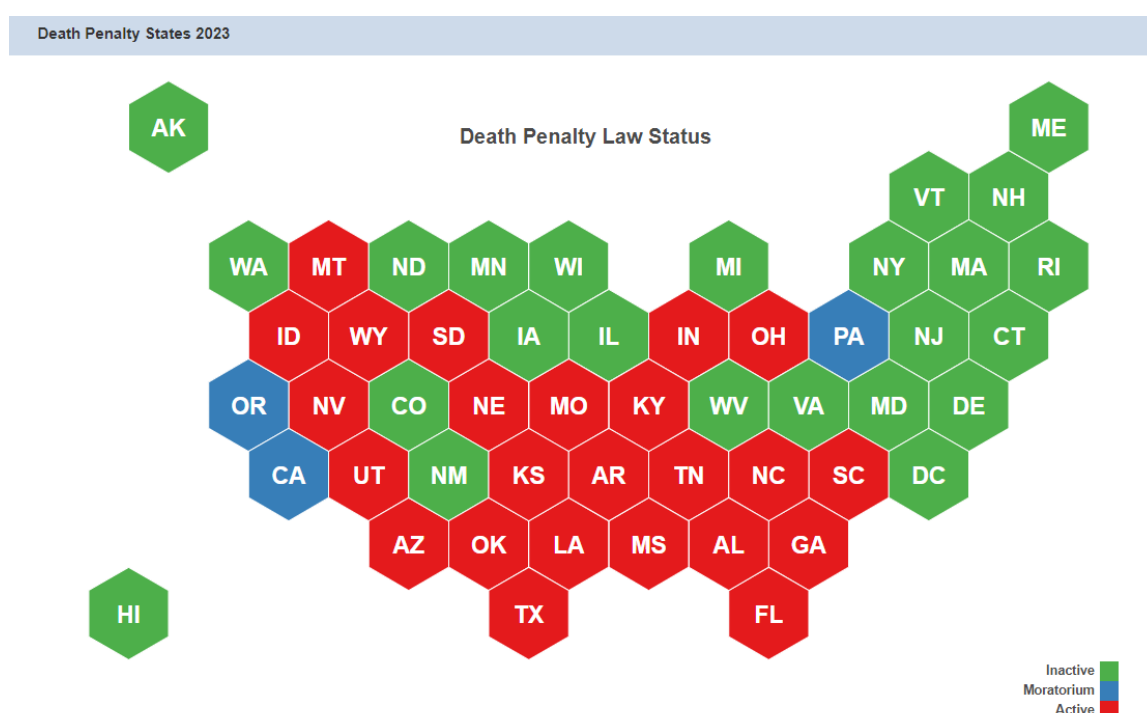
⁸⁶ Tamtéž, str. 292-293.

5 Právní úprava ukládání trestu smrti ve vybraných zemích světa

5.1 USA

Právní úprava trestu smrti v USA není jednotná. Každý z jednotlivých států si reguluje pravidla ukládání sám. USA tvoří celkem 50 států, z nichž dvacet čtyři států umožňuje trest smrti, dvacet tři států jej úplně zrušilo a tři státy zavedly moratoria vydaná gubernérem, které pozastavují popravu ve státě.

Obr. 3 – Aktuální výčet zemí s trestem smrti v USA⁸⁷

- Z výše uvedeného obrázku vyplývá, že státy se zrušeným trestem smrti (na obrázku označené zeleně) jsou:

Aljaška, Washington, Severní Dakota, Minnesota, Wisconsin, Michigan, Maine, Vermont, New Hampshire, New York, Massachusetts, Rhode Island, Iowa, Illinois, New Jersey, Connecticut, Colorado, Západní Virginie, Virginie, Maryland, Delaware, Nové Mexiko, Havaj a Washington, D. C. (District of Columbia).

⁸⁷ Death Penalty States 2023. *2023 World Population by Country (Live)* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/state-rankings/death-penalty-states>

- **Státy s povoleným trestem smrti (na obrázku označené červeně) jsou:**

Montana, Idaho, Wyoming, Jižní Dakota, Indiana, Ohio, Nevada, Nebraska, Missouri, Kentucky, Utah, Kansas, Arkansas, Tennessee, Severní Karolína, Jižní Karolína, Arizona, Oklahoma, Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia, Texas, Florida.

- **Státy se zavedeným moratoriem (na obrázku označené modře) jsou:**

Pensylvánie, Oregon, Kalifornie.

Moratorium je dočasné formální zastavení poprav. Nejčastěji vyhlásováno guvernérem, který prohlásí, že během jeho funkčního období nebudou prováděny žádné popravy. Může být vyhlášeno i zákonem.⁸⁸

USA přistupuje k tématu trestu smrti velmi otevřeně oproti jiným státům. Kdokoliv má přístup k aktuálním statistikám a informacím, které se týkají výkonu tohoto trestu. Velmi snadno se dají porovnat rozdíly v právní úpravě jednotlivých států, lze najít přesná čísla odsouzených či popravených. U popravených se uvádí jejich věk, pohlaví, způsob popravy, včetně doby, po kterou odsouzení na trest smrti čekali ve vězení.

5.1.1 Nedostatky spojené s ukládáním trestu smrti

Ukládání trestu smrti v USA však v praxi trpí určitými vadami. Všechny osoby odsouzené k trestu smrti jsou přemístěny do cel smrti, kde čekají několik let na uskutečnění samotné popravy. Za takto dlouholeté průtahy může především právní úprava, která umožňuje podání několika různých opravných prostředků.⁸⁹

Dalším nedostatkem nacházejícím se v americké právní úpravě je chybějící ochrana mladistvých a duševně nemocných před ukládáním trestu smrti.⁹⁰ Neexistuje totiž žádný zákaz poprav lidí s duševním onemocněním. Zákonodárci v mnoha státech však takové návrhy zákonů zvažovali, ale žádný z nich nebyl dosud přijat. Odborníci se domnívají, že vážné duševní onemocnění jako je například schizofrenie nebo bipolární porucha osobnosti může narušit rozhodování dotyčné osoby. Ztížena je tímto i jejich následná spolupráce s obhájcem. Někteří obžalovaní jsou natolik duševně nemocní, že vůbec nechápou svůj trestný čin a jeho důsledky. Exempce duševně nemocných

⁸⁸ Death Penalty Information Center. *Welcome to DPIC's Website* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/welcome-to-dpics-new-website>

⁸⁹ FICO, Robert. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, str. 25

⁹⁰ Tamtéž, str. 25.

z možnosti výkonu trestu smrti brání především absence vymezení okruhu osob, které by byly z tohoto výkonu vyňaty a způsobu stanovení nakolik jejich nemoc ovlivnila jejich jednání při spáchání trestného činu. Státy se prozatím zdržují přijetí takových zákazů, ačkoliv se postoj společnosti k této otázce stále vyvíjí.⁹¹

Ukládání trestu smrti se ukázalo jako problém i z hlediska výdajů. Mohlo by se na první pohled zdát, že stát ukládáním tohoto trestu šetří finanční prostředky, protože u popravené osoby odpadnou výdaje spojené s výkonem trestu odnětí svobody. Tento předpoklad je však nesprávný. Trest smrti je mnohem nákladnější než systém využívající tresty doživotní jako alternativu.

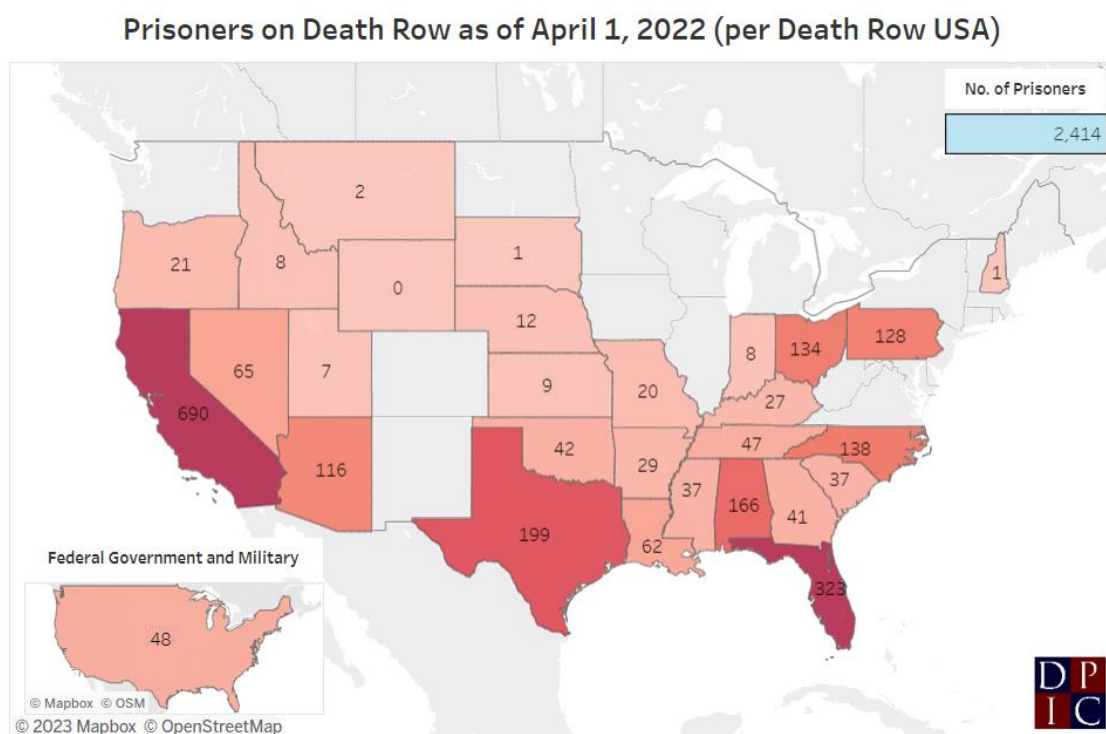
Důvody zvýšených nákladů⁹²:

- náklady na právní zastoupení – osoby, kterým hrozí trest smrti, si často nemohou dovolit vlastního advokáta. Stát proto musí těmto osobám přidělit prostřednictvím soudu veřejné obhájce či soudem jmenované advokáty a uhradit náklady s tímto spojené;
- náklady související s postupem před zahájením soudního řízení – tyto náklady se vztahují na nezbytnou přítomnost odborníků provádějících forenzní důkazy a psychologů;
- výběr poroty, která rozhoduje o vině či nevině obžalovaného;
- náklady související se soudním řízením;
- výkon trestu odnětí svobody – většina odsouzených k trestu smrti je umístěna v samovazbě ve speciální věznici. Ty vyžadují větší ostrahu a jiné úpravy, protože odsouzení jsou v těchto celách drženi téměř celý den;
- využití opravných prostředků – z důvodu minimalizace chybovosti, má každý odsouzený nárok na několik opravných prostředků. Náklady opravného řízení jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

⁹¹ Death Penalty Information Center. *Mental Illness*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/mental-illness>

⁹² Death Penalty Information Center. *Costs*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/costs>

Obr. 4 – Počet odsouzených osob nacházejících se v celách smrti k 1. dubnu 2022⁹³

V celách smrti se k 1. dubnu 2022 nacházelo celkem 2 414 osob. V tmavě červených číslech s 690 vězni byla na prvním místě Kalifornie, za níž následovala Florida s 323 vězni. Třetí místo zaujímal Texas se 199 vězni, čtvrtá byla Alabama se 166 odsouzenými osobami a pátá Severní Karolína se 138 osobami.

- **Podmínky v celách smrti:**

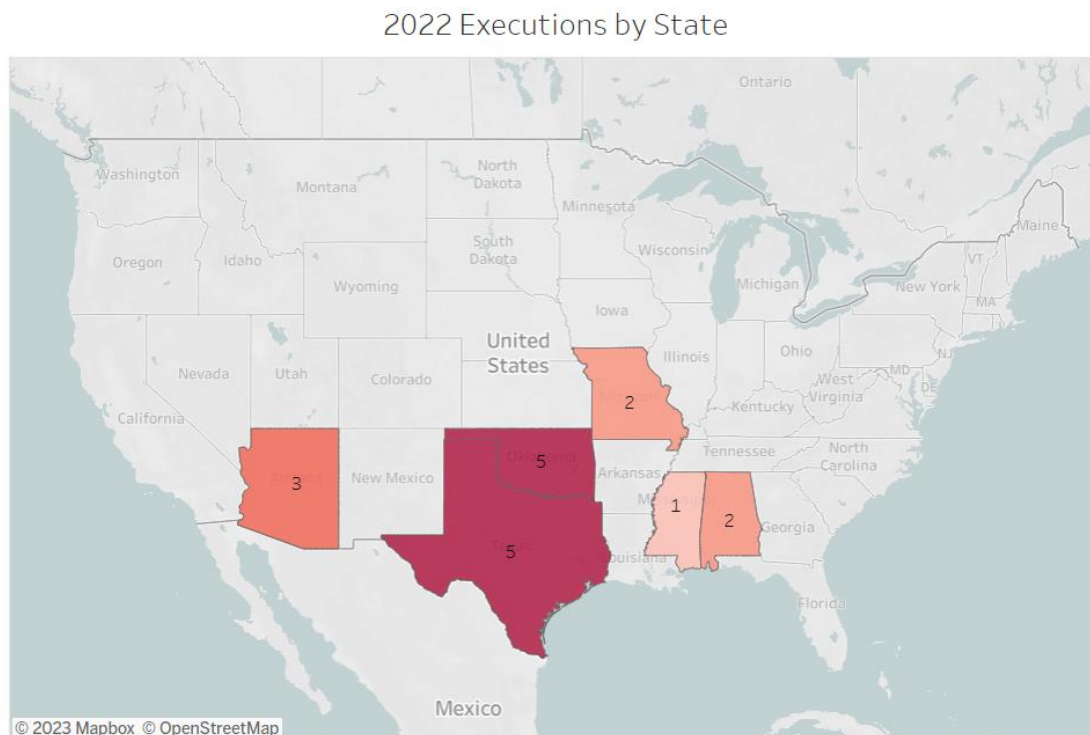
Vzhledem k tomu, že doba mezi vynesáním rozsudku a popravou se v USA prodloužili na několik desítek let, se staly podmínky věznění odsouzených k smrti předmětem přísnějšího zkoumání. Někteří soudci Nejvyššího soudu vyjádřili obavy ohledně psychických a fyzických důsledků dlouhodobého držení v samovazbě⁹⁴, čímž jsou odsouzení k trestu smrti izolováni od ostatních vězňů. V této cele tráví až 23 hodin denně sami, jsou vyloučeni z vězeňských vzdělávacích a pracovních programů. Omezeny jsou i návštěvy a vycházky. Mnoho odsouzených k smrti trpí duševní poruchou a izolace

⁹³ Death Penalty Information Center. *Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/overview>

⁹⁴ Death Penalty Information Center. *Conditions on Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/conditions-on-death-row>

v cele smrti jejich psychický stav spíše zhoršuje. Na uvedeném se značnou měrou podepisuje i převládající neustálá nejistota ohledně okamžiku výkonu poprav.⁹⁵

Obr. 5 – Celkový počet vykonaných poprav za rok 2022⁹⁶

Za rok 2022 bylo v USA vykonáno celkem 18 poprav. V Texasu bylo provedeno celkem pět poprav, v Oklahomě taktéž, v Arizoně tři, v Alabamě a Missouri po dvou popravách a jedna poprava se uskutečnila v Mississippi.

Ze statistik předešlých let je to již osmý rok v řadě, kdy celkový počet provedených poprav činil méně než 30 případů. Informační centrum o trestu smrti uvádí, že rok 2022 byl pro USA „rokem nepovedených poprav“. Sedm z dvaceti pokusů o popravu bylo problematických, a to především kvůli nekompetentnosti popravčích, nedodržování stanovených postupů nebo vadám z důvodů nedostatků v postupech samotných.⁹⁷

⁹⁵ Death Penalty Information Center. *Time on Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>

⁹⁶ Death Penalty Information Center. *The Death Penalty in 2022: Year End Report*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/dpic-reports/dpic-year-end-reports/the-death-penalty-in-2022-year-end-report>

⁹⁷ Tamtéž.

5.1.2 Způsoby výkonu trestu smrti v USA

Způsoby výkonu trestu smrti jsou v každém jednotlivém státě právně upraveny. Mezi tyto způsoby patří smrtící injekce, elektrické křeslo nebo plynová komora. Většina států dává přednost smrtící injekci.⁹⁸

Tab. 2 – Přehled způsobu výkonu trestu smrti v jednotlivých státech USA⁹⁹

	Stát	Smrtící injekce	Elektrické křeslo	Plynová komora
1	Alabama	X	X	X
2	Arizona	X		X
3	Arkansas	X	X	
4	Florida	X	X	
5	Georgia	X		
6	Idaho	X		
7	Indiana	X		
8	Jižní Dakota	X		
9	Jižní Karolína	X	X	
10	Kansas	X		
11	Kentucky	X	X	
12	Louisiana	X		
13	Mississippi	X	X	X
14	Missouri	X		X
15	Montana	X		
16	Nebraska	X		
17	Nevada	X		
18	Ohio	X		
19	Oklahoma	X	X	X
20	Severní Karolína	X		
21	Tennessee	X	X	
22	Texas	X		
23	Utah	X		
24	Wyoming	X		X

Dle dostupných informací je ve všech výše uvedených státech umožněno podání smrtící injekce jako jeden ze způsobů trestu smrti. V některých státech je tato metoda jediná přípustná. V **Alabamě** je preferováno podání smrtící injekce, avšak na výběr má odsouzený ze všech tří možností. **Arizona** upřednostňuje smrtící injekce osobám odsouzeným po 15. listopadu 1992. Osoby odsouzené před tímto datem si mohli vybrat smrtící injekci nebo plynovou komoru. Pokud si jednotlivec některou z možností nezvolí, použije se smrtící injekce. V **Arkansasu** je užívána v obvyklých případech smrtící

⁹⁸ FICO, Robert. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998, str. 27.

⁹⁹ Death Penalty Information Center. *Authorized Methods by State* [online]. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/authorized-methods-by-state>

injekce, pokud není tento způsob zamítnut soudním příkazem. V případě zamítnutí probíhá poprava elektrickým proudem. Ve státě **Florida** je užívána smrtící injekce. Odsouzený však může písemně požádat o výkon trestu smrti elektrickým proudem. V **Kentucky** je umožněn výběr mezi smrtící injekcí a elektrickým proudem pro odsouzené do 31. březnu 1998, smrtící injekce je automaticky aplikována osobám odsouzeným po tomto datu. V **Mississippi** je připuštěno použití všech tří variant, zejména pro případ není-li možné některé způsoby použít. V **Missouri** je povolena smrtící injekce či smrtící plyn. Z právní úpravy však jednoznačně nevyplývá, kdo rozhoduje o tom, jakou metodu použít. V **Oklahomě** jsou zcela totožné podmínky jako u Mississippi. V **Tennessee** je dovoleno použití smrtící injekce. Elektrický proud je určený pouze pro osoby, které spáchaly trestný čin před 31. březnem 1998. Ve státě **Wyoming** je povolen smrtící plyn, pokud nelze využít smrtící injekci. Ostatní státy zmíněné v tabulce mají stanovenou smrtící injekci jako jediný povolený způsob výkonu trestu smrti.¹⁰⁰

Smrtící injekce byla poprvé použita v roce 1977 ve státě Oklahoma. Je složena z kombinace drog, která je následně vpravena do žil popravovaného. V prvotním okamžiku vyvolává bezvědomí, následně jsou paralyzovány svaly a v konečné fázi zapříčiněno selhání srdce. Při aplikaci injekce mohou nastat problémy například v případě, že si popravovaný v minulosti aplikoval nitrožilně drogy a je proto u něj obtížné napíchnutí žíly. Další překážku představují pohyby popraveného. Jestliže se popravovaný na lůžku hýbe, může být injekce vpravena do svalu a tím způsobit silnou bolest.¹⁰¹

5.2 Texas

Podle statistik je Texas státem s nejvyšším počtem poprav v rámci USA. K častému používání trestu smrti vede několik faktorů. Stát postrádá systém veřejného obhájce pro nemajetné odsouzené a spoléhá na soudem přidělené advokáty, kteří ve většině případů nemají zkušenosti s obhajobou obžalovaných z vraždy. Druhý z důvodů se týká odvolacího soudu. Texaští odvolací soudci jsou do svých funkcí voleni, a proto lze u nich předpokládat tendenci vykonávat svou pravomoc podle přání veřejnosti. Kvůli

¹⁰⁰ Death Penalty Information Center. *Authorized Methods by State* [online]. 2023 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/authorized-methods-by-state>

¹⁰¹ LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004, str. 173.

svému znovuzvolení jsou proto přísnější vůči zločincům a v porovnání se jmenovanými soudci v ostatních státech je u nich postrádán požadavek nezávislosti.¹⁰²

V Texasu mají okresní soudy stanovenou věcnou příslušnost pro všechny trestné činy. Pokud je jednotlivec odsouzen za kvalifikovanou vraždu (tzv. „*capital murder*“), může být potrestán smrtí, pokud právní úprava uložení tohoto trestu dovoluje. Dle ustanovení texaského trestního zákoníku kapitoly 19 části třetí je za kvalifikovanou vraždu považováno¹⁰³:

Osoba se dopustí trestného činu vraždy s rozmyslem nebo po předchozím zvážení a to v případě, že:

„(1) osoba úmyslně usmrtí příslušníka policie nebo hasiče, při plnění služební povinnosti nebo pro výkon takové povinnosti;

(2) osoba úmyslně jiného usmrtí při páčání nebo pokusu o spáchání trestného činu únosu, krádeže, loupeže, sexuálního útoku s přitěžujícími okolnostmi, žhářství, teroristického útoku podle § 22.07 písm. a) bodů 1, 2, 3, 4, 5 nebo 6;

(3) osoba úmyslně jiného usmrtí za úplatu nebo příslib úplaty nebo najme jiného ke spáchání takového činu za úplatu nebo příslib úplaty;

(4) osoba úmyslně jiného usmrtí při útěku nebo při pokusu o útěk z vězeňského zařízení;

(5) osoba v době, kdy je uvězněna ve vězeňském zařízení, úmyslně usmrtí jiného:

(A) který je zaměstnán v provozu vězeňského zařízení; nebo

(B) s úmyslem založit, podporovat nebo se podílet na zločinném spolčení nebo na zisku plynoucího z účasti na zločinném spolčení;

(6) osoba:

(A) která se nachází ve vězeňském zařízení za trestný čin podle tohoto oddílu nebo oddílu 19.02 úmyslně usmrtí jiného; nebo

¹⁰² Death Penalty Information Center. *Why is Texas #1 Executions?* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/why-is-texas-1-executions>

¹⁰³ TEXAS. *Penal Code – Offences against the person* [online]. 2003 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.19.htm#19.03>

(B) ve výkonu trestu odnětí svobody na doživotí nebo trestu odnětí svobody na 99 let za trestný čin podle § 20.04, 22.021 nebo 29.03 úmyslně usmrtí jiného;

(7) osoba úmyslně usmrtí více osob:

(A) při spáchání téhož trestného činu; nebo

(B) při spáchání různých trestných činů, za předpokladu, že k takovému jednání dojde na základě stejného plánu nebo stejného jednání;

(8) osoba úmyslně usmrtí osobu mladší 10 let;

(9) osoba úmyslně usmrtí osobu starší 10 let, ale mladší 15 let; nebo

(10) osoba úmyslně usmrtí jinou osobu jako odplatu za službu nebo postavení jiné osoby jako soudce nebo soudce nejvyššího soudu, odvolacího trestního soudu, odvolacího soudu, okresního soudu, trestního obvodního soudu, ústavního krajského soudu, zákonného krajského soudu, justičního soudu nebo městského soudu na základě tohoto postavení.

Pokud porota nebo, je-li to povoleno zákonem, soudce bez důvodných pochybností neshledá, že obžalovaný je vinen trestným činem podle tohoto oddílu, může být odsouzen za vraždu nebo jakýkoli jiný méně závažný trestný čin. “¹⁰⁴

Dle těchto ustanovení lze odvodit, že kvalifikovaná vražda je jediný zločin, za který lze v Texasu uložit trest smrti. Osoba, která byla odsouzena k trestu smrti, má však nárok na přísný odvolací proces. Tento proces začíná odvoláním k Texaskému odvolacímu soudu pro trestní věci. Zde devítičlenný senát přezkoumá případ a zveřejní své rozhodnutí prostřednictvím stanoviska. Rozsudek může být tímto potvrzen, zrušen anebo může být nařízen proces nový. V případě neúspěchu může dotyčný požádat Nejvyšší soud USA o vydání osvědčení. Po stanovení data popravu často probíhá řada závěrečných odvolání. Odvolání jsou složitá a mohou zahrnovat vše od podání žádosti texaskému výboru pro podmíněná propuštění, stejně tak podání žádosti o milost adresovanou guvernérovi.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Vlastní překlad autora bakalářské práce.

¹⁰⁵ *What Crimes Are Eligible for the Death Penalty in Texas?* [online]. 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://sharpcriminalattorney.com/criminal-defense-guides/death-penalty-crimes/>

5.2.1 Způsob provedení trestu smrti v Texasu

V Texasu se provádí popravy pouze prostřednictvím smrtící injekce. Podrobná úprava kroků týkající se způsobu použití smrtící injekce, přípravě, výkonu, skončení popravy je popsána v prováděcím protokolu z 21. dubnu 2021. Dle prováděcího protokolu se postupuje v souladu s článkem 43.15 texaského trestního zákoníku, kdy soud oznámí vedoucím představitelům oddělení nápravného zařízení, oddělení smrti a oddělení Huntsville plánované datum popravy vězně. Po obdržení plánovaného data popravy naplánuje dozorce pro výkon trestu smrti pohovor s odsouzeným a předá mu oznámení o datu výkonu trestu. Oznámení obsahuje seznam informací, které budou od vězně vyžadovány dva týdny před plánovanou popravou. Oddělení pro výkon trestu má povinnost zajistit dva týdny před popravou vyplnění potřebných dokumentů týkajících se odsouzeného (např. seznam návštěv, soupis majetku apod.). Odsouzený může touto cestou požádat i o darování svého těla k lékařským účelům. V den popravy musí být zabaleny a sepsány všechny osobní věci odsouzeného. Odsouzený uvede, jakým způsobem chce se svým osobním majetkem naložit. Ten den jsou taktéž povoleny návštěvy odsouzeného. Veškeré popravy jsou prováděny ve vězeňském zařízení Huntsville. Po příjezdu do Huntsville jsou odsouzenému sejmuta pouta, odebrány otisky prstů a je provedena osobní prohlídka. Poprava se koná po šesté hodině večerní, kdy je připravena injekce s fyziologickým roztokem. Odsouzený je odveden do popravčí komory a připoután k lůžku. Zdravotník zavede popravovanému do žíly kanylu, prostřednictvím níž je podáván připravený roztok. Popravovaný má možnost učinit poslední prohlášení. Následně je pověřeným pracovníkem vpravena injekční stříkačkou látka do těla odsouzeného, která způsobuje smrt. Po ukončení tohoto procesu přichází lékař, aby prohlásil popravovaného za mrtvého a určil oficiální čas smrti. Tělo popraveného je následně odvezeno pohřební službou.¹⁰⁶

¹⁰⁶ *Execution procedure of Texas, April 2021.* [online]. 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://documents.deathpenaltyinfo.org/TexasProtocol-04-21-2021.pdf>

5.2.2 Statistické vykazování ukládání a výkonu trestu smrti ve státě Texas

Obr. 6 – Počet poprav od roku 1976 – 2023 v Texasu¹⁰⁷

Texas

1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
0	0	0	0	0	0	1	0	3	6	10
1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
6	3	4	4	5	12	17	14	19	3	37
1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
20	35	40	17	33	24	23	19	24	26	18
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
24	17	13	15	16	10	13	7	7	13	9
2020	2021	2022	2023							
3	3	5	5							

Tabulka zobrazuje přesný počet poprav vykonaných od roku 1976 do současnosti. Postupně jsou tímto způsobem zaznamenávány i aktuální statistiky včetně tohoto roku. K březnu 2023 je ve státě Texas zaznamenáno již pět poprav. V následující tabulce jsou zaneseny údaje o těchto popravených osobách včetně způsobu provedené popravy.

Tab. 3 – Údaje o popravených za rok 2023 - Texas¹⁰⁸

Datum popravy	Jméno a příjmení	Věk	Způsob	Roky od odsouzení k popravě
10. 01. 2023	Robert Fratta	65	Smrtící injekce	14
01. 02. 2023	Wesley Ruiz	43	Smrtící injekce	15
08. 02. 2023	John Balentine	54	Smrtící injekce	24
07. 03. 2023	Gary Green	52	Smrtící injekce	13
09. 03. 2023	Arthur Brown	52	Smrtící injekce	30

USA přistupuje velmi otevřeně nejen k již proběhlým popravám, ale také k těm nadcházejícím. Veřejnost má přístup k seznamu poprav, které jsou naplánované do roku 2026. Tyto seznamy však nejsou zcela kompletní a postupně se aktualizují. V seznamech je uvedeno přesné datum popravy i jméno odsouzeného. Může se však stát, že plánovaná poprava je odložena, osoba je omilostněna anebo odsouzený před popravou zemře v cele smrti ještě dříve, než k samotné popravě dojde.¹⁰⁹

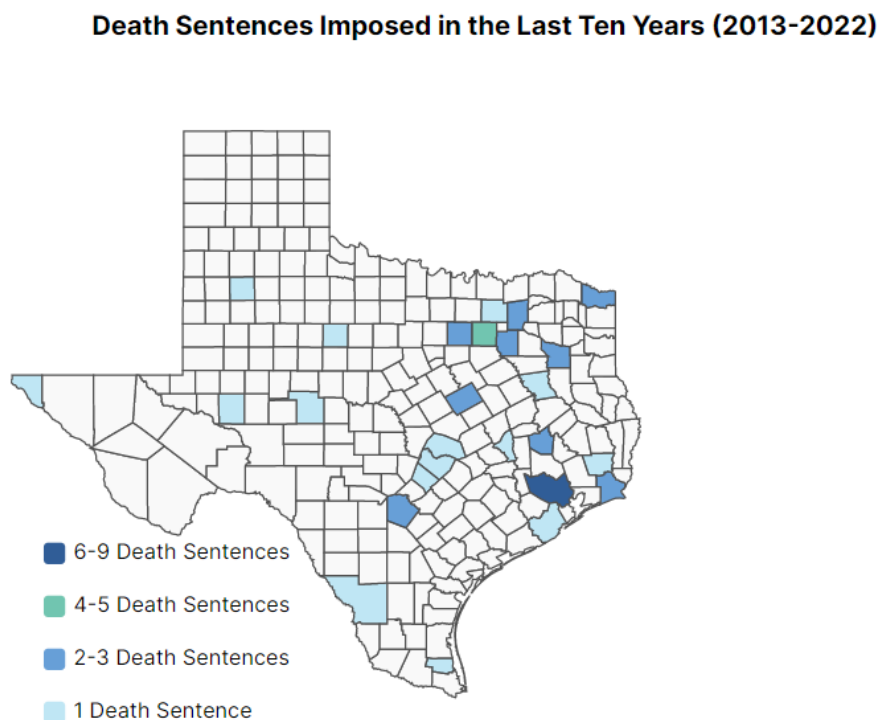
¹⁰⁷ Death Penalty Information Center. *Executions by State and Year*. [online]. 2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/executions-overview/executions-by-state-and-year>

¹⁰⁸ Death Penalty Information Center. *Execution list 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/2023>

¹⁰⁹ Death Penalty Information Center. *Upcoming Executions* [online]. 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/upcoming-executions>

Dle aktuálních dostupných dat je Texas v tomto roce opět na prvním místě v počtu vykonaných poprav. V porovnání s minulým rokem je nyní na stejné hodnotě poprav jako ke konci roku 2022. Můžeme se tedy domnívat, že vzhledem k nadcházejícím naplánovaným popravám bude počet letošních poprav převyšovat konečný stav z roku 2022.

Obr. 7 – Průměrný počet odsouzených osob k trestu smrti v Texasu dle okresů v letech 2013 – 2022¹¹⁰

Texas má celkem 254 okresů z toho více než v polovině z nich nebyl nikdy trest smrti uložen. Dle výše uvedeného obrázku, který analyzuje situaci v jednotlivých okresech za předchozích jedenáct let se nejvíce odsouzených a umístěných v celách smrti nachází v okrese Harris, Dallas a Tarrant. Počet případů uložení trestů smrti se však v posledním desetiletí výrazně snížil, což odráží zejména měnící se postoje porotců a státních zástupců.¹¹¹

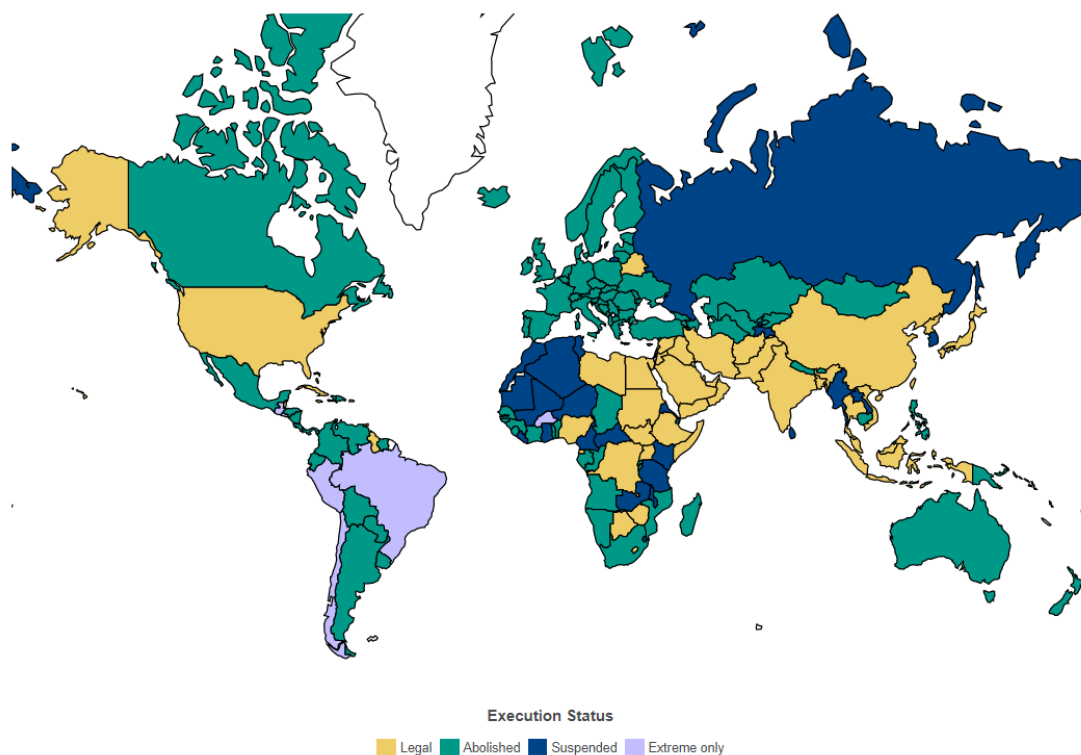
¹¹⁰ TCADP. *Death Penalty at the County Level* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://tcadp.org/get-informed/death-sentences-by-county/death-penalty-at-the-county-level/>

¹¹¹ Tamtéž

6 Přehled zemí, v nichž je trest smrti přípustný a podmínky jeho výkonu

Obr. 8 – Aktuální přehled zemí s přípustným trestem smrti¹¹²

Countries with Death Penalty 2023

Obrázek zobrazuje všechny státy světa a jejich aktuální status, který zaujaly k problematice trestu smrti. Veškeré zeleně označené státy mají trest smrti zrušený. Ve státech mající modrou barvu je trest smrti pozastaven, to znamená, že je trest smrti stále legální, avšak po dobu nejméně 10 let nedošlo k žádné popravě. V případě fialově označených zemí je přípustné uložení trestu smrti, avšak pouze v extrémních případech jako jsou například válečné zločiny.

- **Státy v nichž je praktikován trest smrti (k roku 2023 se jedná o 55 států):**

Afghánistán, Antigua a Barbuda, Bahamy, Bahrajn, Bangladéš, Barbados, Bělorusko, Belize, Botswana, Čína, Komorské ostrovy, Kuba, Dominika, Kongo, Egypt, Rovnicková Guinea, Etiopie, Gambie, Guyana, Indie, Indonésie, Írán, Irák, Jamajka, Japonsko, Jordánsko, Kuvajt, Libanon, Lesotho, Libye, Malajsie, Nigérie, Severní Korea, Omán, Pákistán, Palestina, Katar, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc

¹¹² World Population by Country. *Countries with Death Penalty 2023*. [online]. 2023 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-with-death-penalty>

a Grenadiny, Saudská Arábie, Singapur, Somálsko, Jižní Súdán, Súdán, Sýrie, Tchaj-wan, Thajsko, Trinidad a Tobago, Uganda, Spojené arabské emiráty, Spojené státy americké, Vietnam, Jemen, Zimbabwe.

- **Státy, které využívají trest smrti pouze v extrémních případech (k roku 2023 jde o 7 států):**

Brazílie, Peru, Burkina Faso, Chile, Guatemala, Izrael, Salvador.

- **Státy, kde je trest smrti povolený, avšak pozastavený (k roku 2023 se jedná o 26 států):**

Rusko, Tanzanie, Keňa, Myanmar, Jižní Korea, Alžírsko, Maroko, Ghana, Kamerun, Nigérie, Mali, Srí Lanka, Malawi, Zambie, Tunisko, Tádžikistán, Laos, Středoafriická republika, Libérie, Mauritanie, Eritrea, Svazijsko, Male Divy, Brunej, Grenada, Tonga.

Obr. 9 – Počet vykonaných poprav za rok 2021¹¹³

RECORDED EXECUTIONS IN 2021		
China 1,000s	Iraq 17+	Japan 3
Iran 314+	Yemen 14+	Belarus 1+
Egypt 83+	USA 11	UAE 1+
Saudi Arabia 65	South Sudan 9+	North Korea +
Syria 24+	Bangladesh 5	Oman +
Somalia 21+	Botswana 3	Viet Nam +

Podle Amnesty International a průzkumu z roku 2021 bylo provedeno nejvíce poprav v Číně, Íránu, Egyptě, Saúdské Arábii a Sýrii. Číslice se znaménkem + značí, že Amnesty International potvrzuje daný počet, ale domnívá se, že poprav bylo provedeno více. V zemích, které mají u názvu uvedené pouze znaménko + Amnesty International potvrdila více než jednu popravu, ale neměla dostatek informací, aby mohla uvést alespoň jejich minimální počet.

¹¹³ Amnesty International. *Death sentences and executions 2021*. [online]. 2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>

6.1 Čína

Čína patří mezi státy, které mají trest smrti stále přípustný. Výkon trestu smrti je upraven trestním zákoníkem z roku 1997. Je mu věnována kapitola třetí, oddíl pátý nazvaný trest smrti. Dle článku 48 se trest smrti ukládá pouze zločincům, kteří se dopustili mimořádně závažných trestných činů. Pokud není požadována okamžitá poprava zločince, který má být potrestán smrtí, může být současně s uložením trestu smrti vyhlášen dvouletý odklad výkonu tohoto trestu. Trest smrti nelze uložit osobám, které v době spáchání trestného činu nedovršili věku 18 let, ani ženám, které jsou v době soudního řízení těhotné. Každá osoba odsouzená k smrti je současně zbavena politických práv.¹¹⁴

Trestní zákoník obsahuje taxativní výčet trestných činů, za které je možno uložit trest smrti, avšak pouze v případě, že je tímto činem způsobena zvlášť závažná újma státu nebo lidu nebo pokud jsou naplněny jiné zvlášť závažné okolnosti. Jedná se konkrétně o následující trestné činy: ohrožení státní suverenity, územní celistvosti a bezpečnosti Čínské lidové republiky; organizování, podněcování činnosti usilující o rozvrácení státu; organizování, podněcování nebo účast na ozbrojené vzpouře nebo ozbrojených nepokojích; předchozí vyjmenované trestné činy spáchané v součinnosti s jakýmkoliv orgánem, organizací nebo jednotlivcem mimo území Číny; spolupráce s nepřitelem a vlastizrada; vyzvědačství; vyzrazení státního tajemství nebo zpravodajských informací; služba v cizích ozbrojených silách; teroristický útok; sabotáž apod.¹¹⁵

Co se týče praktického aplikování trestu smrti, je v tomto směru Čína jednoznačným lídrem. Veškeré informace a data o popravách jsou považovány za státní tajemství a proto nejsou zveřejňovány. Podle kvalifikovaného odhadu jde o cca tisíc až osm případně deset tisíc popravených osob ročně. Uvedené množství představuje asi 80 % všech zaznamenaných poprav na celém světě. Stoupající vlna kriminality v Číně započala především s rozvíjející se tržní ekonomikou, což mělo za následek zvýšený výskyt sociálně patologického jednání v čínské populaci. Do této sféry spadá zejména hazard, obchod s drogami, organizovaná prostituce, šíření pornografie a korupce. Na trest

¹¹⁴ ČÍNA. *Criminal law of the people's republic of China*. [online]. 1997 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/5375/108071/F-78796243/CHN5375%20Eng3.pdf>

¹¹⁵ Tamtéž.

smrti je v Číně nahlíženo jako na nezbytné preventivní opatření k odvrácení korupčních vlivů a jako nástroj k zajištění stability a bezpečnosti.¹¹⁶

6.2 Írán

Írán je taktéž jednou ze zemí, kde je trest smrti stále přípustný. Podle dostupných statistik jde o druhý stát s největším zaznamenaným počtem poprav v rámci celého světa ihned po Číně. Jedná se o stát silně navázaný na náboženství Islámu. Írán patří jednoznačně mezi země, které mají jeden z nejkrutějších soudních systémů nedodržujících základní lidská práva a svobody. Kromě trestu smrti se zde aplikují i kruté a nelidské fyzické tresty jako je například bičování, amputace končetin apod. Mimo jiné je Írán často kritizován i za popravy mladistvých.

Během zatčení a držení v celách jsou osoby vystavovány krutému zacházení často z důvodu vynucení doznání. Mezi tyto způsoby patří zejména odepření lékařského ošetření, mučení, nedostatek spánku aj.¹¹⁷

Íránský trestní zákoník rozděluje tresty do čtyř hlavních skupin. První skupina zvaná „*Hadd*“ je trest, jehož důvody, druh, výši a podmínky výkonu stanoví Šaría. Druhá skupina zvaná „*Qisas*“ vychází z principu krevní msty a představuje trest odpovídající zločinu odsouzeného. Třetí skupina se nazývá „*Diya*“ a jsou zde zastoupeny především peněžité tresty, které jsou stanoveny dle Šaría. Poslední skupinou je „*Ta'zir*“, do níž nespadá ani jedna z předchozích kategorií. Druh, výše a podmínky výkonu trestu jsou přenechány v tomto případě na rozhodnutí soudu.¹¹⁸

Trestné činy, za které se ukládá trest smrti, jsou uvedeny v knize druhé v článku 224. Jedná se především o pohlavní styk s pokrevními příbuznými, kteří mají zakázáno uzavírat manželství; pohlavní styk s nevlastní matkou; pohlavní styk nemuslimského muže s muslimkou a znásilnění. Tyto trestné činy náleží do první skupiny trestání tzv. „*Hadd*“. Trestní zákoník nařizuje za tyto trestné činy výkon trestu smrti ukamenováním, pokud není možné tento výkon aplikovat, tak je trest smrti vykonán oběšením. Dále je podle trestního zákoníku možné uložit trest smrti za pohlavní styk mezi

¹¹⁶ HOOD, Roger a Carolyn HOYLE. *The death penalty: a worldwide perspective*. 4. vyd. New York: Oxford, 2008, str. 98.

¹¹⁷ United Against Nuclear Iran. *Cruel and Inhuman: Executions and Other Barbarities in Iran's Judicial System* [online]. 2008 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.unitedagainstanucleariran.com/cruel-and-inhuman-executions-and-other-barbarities-irans-judicial-system>

¹¹⁸ ÍRÁN. *Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran* [online]. 1991 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/518a19404.html>

dvěma muži; krádež; vytažení zbraně na veřejnosti; urážku nejvyššího vůdce nebo jiných vládních úředníků; urážku Mohameda; cizoložství apod.¹¹⁹

V první polovině roku 2022 byl podle Amnesty International zaznamenán v Íránu velký nárůst poprav. Ke dni 30. červnu 2022 bylo v zemi zaregistrováno nejméně 251 poprav a mnozí se tak obávali překonání počtu poprav za rok 2021, kdy celkový počet popravených činil přibližně 314 osob. V roce 2022 bylo popraveno asi 146 osob za vraždu, dalších 86 za trestné činy související s drogami. Celkový počet poprav z roku 2021 dosahoval nejvyššího počtu od roku 2017.¹²⁰ Přesné údaje o celkovém počtu poprav je však obtížné získat, protože většina z nich je vykonána v tajnosti.¹²¹

6.3 Egypt

Egypt je třetí ze zemí s nejvyšším počtem poprav za rok 2021. Existují opodstatněné obavy, že egyptský systém trestního soudnictví nemůže obžalovaným poskytnout základní záruky řádného procesu a právo na spravedlivý proces. Z důvodu neplnění požadavků mezinárodní ochrany spravedlivého procesu zde probíhají hromadné soudní procesy. Egypt nadále odsuzuje k smrti i děti, což je v rozporu s vnitrostátním i mezinárodním právem. Nyní je možno uložit trest smrti za 104 trestných činů vyplývajících z egyptského trestního zákoníku, ze zákona o vojenském soudnictví a zákona o boji proti narkotikům.¹²²

Pokud je obžalovaný v Egyptě odsouzen k trestu smrti, je nejdříve vynesena předběžná rozsudek smrti a případ je postoupen Velkému muftímu. Muftí je nejvyšší islámskou náboženskou autoritou v Egyptě. Jeho stanoviska vydávána k různým otázkám nejsou závazná, ale mají velký vliv. Stanovisko, jež vydá k předběžnému rozsudku smrti, pak soudce zohlední při potvrzení nebo zmírnění rozhodování o trestu smrti. Proti uloženému trestu smrti je možné se odvolat ke kasačnímu soudu. Kasační soud je nejvyšší egyptský soud, načež ten rozsudek buď potvrdí, nebo změní. Jakmile je rozsudek potvrzen kasačním soudem, stává se konečným až do vydání prezidentského příkazu

¹¹⁹ ÍRÁN. *Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran* [online]. 1991 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/518a19404.html>

¹²⁰ Amnesty International. *Iran: Horrific wave of executions must be stopped* [online]. 2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/07/iran-horrific-wave-of-executions-must-be-stopped/>

¹²¹ World Population by Country. *Countries with Death Penalty 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-with-death-penalty>

¹²² HALAWA, I. *The Death Penalty in Egypt – Ten Years After the Uprising* [online]. 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://reprieve.org/uk/2021/05/24/the-death-penalty-in-egypt-ten-year-after-the-uprising/>

k jeho vykonání. Popravy jsou u civilních osob prováděny oběšením, u vojenského personálu zastřelením. O termínu výkonu trestu smrti není informován odsouzený ani jeho rodina. I když egyptské trestní řízení vyžaduje, aby tyto osoby byly informovány předem ve stanovené lhůtě, není tomu tak a popravy se vykonávají náhle bez předchozího vyrozumění.¹²³

Trest smrti upravuje egyptský trestní zákoník z roku 1937. Podle něho je možné uložit tento trest například za trestný čin rozvracení republiky; spolupráce s nepřítelem za válečného stavu; sabotáž; vyzrazení státního tajemství; únos dopravního prostředku, v důsledku čehož došlo k usmrcení osoby; zničení veřejné budovy nebo majetku určeného pro státní správu, čímž došlo ke způsobení smrti osoby; neoprávněné použití výbušniny a usmrcení jedné nebo více osob; úmyslné usmrcení člověka za použití drog nebo jiných látek (jedů); úmyslné usmrcení osoby, v důsledku spáchání jiného zločinu; spoluúčast na trestném činu vraždy apod.¹²⁴

6.4 Saudská Arábie

Saudská Arábie patří taktéž mezi státy nejčastěji ukládající trest smrti za spáchání některých trestných činů. Podrobnější statistiky o počtu popravených jsou k dispozici od roku 1985. Od tohoto roku do června 2015 bylo popraveno nejméně 2 200 osob, z nichž téměř polovinu tvořili cizinci. Trest smrti se zde aplikuje i u osob s mentálním postižením a osob, kterým je méně než 18 let. Velký počet popravených osob tvoří cizí státní příslušníci, ve většině případů se jedná o migrující pracovníky bez znalosti arabštiny. V arabštině jsou vedeny výslechy ve vazbě a následné soudní řízení. Odsouzeným osobám je často odpíráno právo na tlumočníka. Příslušné konzuláty a velvyslanectví nejsou o jejich zatčení informovány, v mnohých případech není informována ani rodina odsouzeného.¹²⁵

Soudní řízení probíhají bez přítomnosti veřejnosti. Jeho průběh nesplňuje požadavky kladené na spravedlivý proces a to především pokud jde o uplatnění práva na obhajobu. Obžalovaní jsou odsouzeni často na základě svého doznání získaného

¹²³ HALAWA, I. *The Death Penalty in Egypt – Ten Years After the Uprising* [online]. 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://reprieve.org/uk/2021/05/24/the-death-penalty-in-egypt-ten-year-after-the-uprising/>

¹²⁴ EGYPT. *Law No. 58 01 The Year 1937 Promulgating The Penal Code* [online]. 1937 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/57560/111585/F1337119832/EGY57560.pdf>

¹²⁵ Amnesty International. *Killing in the name of justice: The death penalty in Saudi Arabia* [online] 2023 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde23/2092/2015/en/>

mučením nebo jiným špatných zacházením. Právní systém je výrazně ovlivněn právem Šaría a samostatný trestní zákoník v Saudské Arábii neexistuje. Je však dostupný zákon o trestním řízení¹²⁶, který se o trestu smrti zmiňuje v článku 10 a 11. Dle článku 10 přezkoumává rozsudky smrti trestní senát odvolacího soudu složený z pěti soudců a dle článku 11 rozsudky potvrzené odvolacím soudem musí dále potvrdit Stálý senát Nejvyšší soudní rady.¹²⁷ Dle Amnesty International však Saudská Arábie nedodrhuje své závazky vyplývající z mezinárodních smluv. Většina trestných činů, za které jsou osoby odsouzené k trestu smrti, jsou spáchány v souvislosti s neoprávněným nakládáním s drogami a nejedná se tak o nejzávažnější trestné činy, za které je možné uložit trest smrti podle mezinárodního práva.¹²⁸

6.5 Sýrie

Podobně jako v jiných zemích jihozápadní Asie se ani v Sýrii nepřistupuje k trestu smrti spravedlivě. Rozsudky smrti jsou často vynášeny po neveřejných procesech bez uplatnění záruk spravedlivého procesu nebo na základě přiznání obžalovaného dosaženého mučením.¹²⁹

Trest smrti je upravován v trestním zákoníku č. 148 z roku 1949, kde se v článku 43 uvádí, že trest smrti může být vykonán pouze po konzultaci s Výborem pro ukládání trestu smrti a je třeba souhlasu hlavy státu. Odsouzený je poté oběšen v budově věznice. Článek 199 a následující umožňují nahradit trest smrti trestem odnětí svobody na doživotí či kratší dobu podle závažnosti spáchaného trestného činu. Podle trestního zákona lze uložit trest smrti každému Syřanovi, který by se v případě války postavil na stranu nepřítele a bojoval proti Sýrii. Dále trestní zákon zakazuje občanům Sýrie vejít ve styk s cizí mocí za účelem zahájení agrese proti Sýrii. Pokud je tento čin datován, je trestán smrtí. Podle právní úpravy je trest smrti možné uložit za vraždu spáchanou ve spojení s organizovanou skupinou nebo v úmyslu dokonat jiný trestný čin. Trest smrti lze uložit

¹²⁶ Amnesty International. *Killing in the name of justice: The death penalty in Saudi Arabia* [online] 2023 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde23/2092/2015/en/>

¹²⁷ SAUDSKÁ ARÁBIE. *Law of Criminal Procedure – Saudi Arabia* [online]. 2001 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/research/saudi Arabia/criminal_procedure.html

¹²⁸ Amnesty International. *Killing in the name of justice: The death penalty in Saudi Arabia* [online] 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde23/2092/2015/en/>

¹²⁹ Amnesty International. *Syria: Chilling execution spree with 24 people put to death over last year's wildfires* [online]. 2021 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/10/syria-chilling-execution-sprees-with-24-people-put-to-death-over-last-years-wildfires/>

také za trestný čin křivého svědectví před justičním orgánem, vojenským nebo trestním soudem a úmyslné usmrcení jiné osoby.¹³⁰

Od roku 2011 dochází v Sýrii k zatýkání a zadržování desítek tisíc civilistů, o kterých se předpokládá, že svým chováním zaujmají negativní postoj k tamní vládě. Zadržené osoby jsou následně převáženy do zadržovacích středisek nacházejících se po celém území Sýrie. Tyto osoby jsou mučeny počínaje okamžikem zatčení a následně i během výslechů za účelem získání falešných doznání. Jedna z věznic zvaná Saydnaya dokáže pojmout až 20 000 zadržovaných osob. Nachází se zde převážně civilisté, úředníci a vojáci syrské armády. Zadrženi jsou odsouzeni k trestu smrti v neveřejném procesu ve zkráceném řízení před vojenským soudem. Popravy se konají během noci, kdy je odsouzený se zavázanýma očima odveden do místnosti v suterénu střediska a následně oběšen. O tom, že jsou zadržené osoby odsouzeny k trestu smrti, je jim řečeno několik minut před provedením popravy. Osobám není předem sděleno, kdy bude poprava vykonána, a neví ani, jakým způsobem zemřou. Proces poprav je tajný, jsou o něm informováni pouze strážci věznice, úředníci a vysocí představitelé Sýrie.¹³¹

6.6 Bělorusko

Postoj evropských států je k ukládání trestu smrti jednotný. Všechny státy v průběhu let zrušily trest smrti a dodržují základní lidská práva a svobody vyplývající z mezinárodních i vnitrostátních závazků. Jediným státem, který doposud vybočuje z evropských standardů je Bělorusko. Bělorusko je jediný stát v Evropě uplatňující trest smrti.

Ukládání trestu smrti upravuje trestní zákoník Běloruska z roku 1999. Tento zákon umožňuje uložení trestu smrti za přípravu nebo vedení agresivní války; teror či teroristický útok. Trest smrti je možné uložit za předpokladu, že je tento akt spáchán organizovanou skupinou, za použití radioaktivní či chemické látky, v důsledku takového jednání je úmyslně usmrceno několik osob nebo veřejně známá osobnost cizího státu s cílem vyvolat mezinárodní konflikt nebo válku; dále za genocidu a další zločiny proti lidskosti; porušení válečného práva (válečná krutost). Jedná se především o usmrcení

¹³⁰ SÝRIE. *General Penal Code No. 148 of 1949* (amended by Legislative Decree No. 1 of 2011) [online]. 2011 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/243237>

¹³¹ Amnesty International. *Syria: Human slaughterhouse: Mass hangings and extermination at Saydnaya Prison* [online]. 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/5415/2017/en/>

nebo způsobení těžkého ublížení na zdraví raněným, nemocným, zdravotníkům, válečným zajatcům nebo provádění lékařských, biologických a jiných pokusů na nich.¹³²

Dalšími trestnými činy, za které běloruský trestní zákoník umožňuje uložit trest smrti, jsou použití zbraní hromadného ničení; vražda; rozvrácení republiky; sabotáž; vlastizrada; vyzrazení státního tajemství; vyzvědačství; válečná zrada během války či ozbrojeném konfliktu. Při zmíněných trestných činech musí dojít k úmyslnému usmrcení člověka, aby mohl být uložen trest smrti.¹³³

Trestní zákoník Běloruské republiky dovoluje uložení trestu smrti za čtrnáct trestných činů. U těchto trestných činů však není uložení trestu smrti jedinou možnou sankcí, alternativu představuje uložení trestu odnětí svobody.

Přesný počet poprav není podobně jako v asijských zemích přesně znám. Odhadem na základě dostupných informací se jedná přibližně o jednotky osob ročně.¹³⁴ Těla popravených však nejsou předávána příbuzným a nejsou zveřejňovány ani informace, kde se těla následně pohřbívají. Bělorusko je z tohoto důvodu vystaveno kritice ze strany Výboru pro lidská práva.¹³⁵

6.7 Trinidad a Tobago

Trinidad a Tobago je ostrovní stát nacházející se poblíž severního pobřeží Jižní Ameriky. Zatímco okolní státy v Karibiku trest smrti zrušily, Trinidad a Tobago zůstal jedním z mála států, jenž si trest smrti ponechal. Trinidad a Tobago měl v minulosti ve věci trestu smrti stanovené patnáctileté moratorium, které porušil v červenci roku 1994. V roce 1991 byla ratifikována Úmluva o lidských právech, jež poskytuje ochranu před ukládáním krutých, nelidských a ponižujících trestů. V květnu roku 1998 však vláda v Trinidadu od této úmluvy odstoupila. Téhož roku bylo taktéž odvoláno přistoupení k prvnímu opčnímu protokolu a Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech (angl. zkratka ICCPR). Snahou vlády bylo naopak docílit zkrácení doby mezi odsouzením výkonem trestu smrti.¹³⁶

¹³² BĚLORUSKO. УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ от 9 июля 1999 года №275-3. [online]. 1999 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/SERIAL/54631/52413/F1800922194/BEL54631%20Rus.pdf>

¹³³ Tamtéž

¹³⁴ Death Penalty Information Center. *Executions Around the World*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/international/executions-around-the-world>

¹³⁵ HOOD, Roger a Carolyn HOYLE. *The death penalty: a worldwide perspective*. 4. vyd. New York: Oxford, 2008, str. 184.

¹³⁶ Tamtéž, str. 107-108.

Z historického hlediska se jedná o bývalou britskou kolonii. V době, kdy se Trinidad a Tobago stal nezávislým státem, byla do Ústavy vložena doložka tzv. „*saving clause*“. Účelem této doložky bylo především zajištění kontinuity právního řádu a snížení nejistoty v přechodném období.¹³⁷ V důsledku toho byl Trinidadu a Tobago zachován trest smrti, protože nebyl přijat zákon, který by jej omezoval nebo rušil.

Trest smrti je upravován trestním zákonem z roku 1925. V části čtvrté je výslovně uvedeno, že každá osoba odsouzená za vraždu bude potrestána smrtí. Dodatek tohoto zákona rozlišuje tři kategorie vražd. První kategorie odkazuje na přesný okruh osob, které pachatel úmyslně usmrtil. Jedná se především o příslušníky bezpečnostních složek, dozorce ve vězení, soudní úředníky či advokáty apod. Druhá kategorie směřuje vůči osobám, které spáchaly opakovaně trestný čin vraždy a recidivisty. Třetí kategorie se vztahuje na zabití z nedbalosti a usmrcení způsobené při provozu dopravního prostředku.¹³⁸

6.8 Kuba

Kuba roku 1988 výrazně omezila možnosti ukládání trestu smrti a zdálo se, že směřuje abolicionistickým směrem. V roce 1999 došlo však naopak k rozšíření trestných činů, za které lze trest smrti uložit. Do výčtu těchto trestných činů náleží nedovolený obchod s drogami, korupce a ozbrojené loupeže.¹³⁹ Poslední novelizace kubánského trestního zákoníku proběhla v prosinci 2022. Aktuální podoba trestního zákoníku dle Amnesty International zpřísňuje trestní sankce a ponechává možnost uložit trest smrti za těžké zločiny. Podle trestního zákoníku je možné uložit trest smrti za 23 trestných činů.¹⁴⁰

Trest smrti lze uložit pouze v případě nejzávažnějších forem zločinů (naplnění kvalifikačních okolností). Zákaz uložení tohoto trestu se vztahuje na osoby mladší dvaceti let a těhotné ženy. Trest smrti představuje jednu z možných sankcí a jako alternativu lze uložit trest odnětí svobody. Trest smrti lze uložit za následující trestné činy: rozvrácení republiky; spolupráce s nepřítelem za ozbrojeného konfliktu; vyzvědačství; podněcování ke vzpouře; válečná zrada. Trest smrti je možné uložit v případě, že je uvedenými

¹³⁷ Caribbean Death Penalty Research. *The Death Penalty in Trinidad and Tobago* [online]. 2023 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://caribbeandeathpenaltyresearch.wordpress.com/home/trinidadtobago/>

¹³⁸ TRINIDAD A TOBAGO. *Offences Against the Person Act*. [online]. 1925 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: https://rgd.legalaffairs.gov.tt/laws2/alphabetical_list/lawspdfs/11.08.pdf

¹³⁹ HOOD, Roger a Carolyn HOYLE. *The death penalty: a worldwide perspective*. 4. vyd. New York: Oxford, 2008, str. 104.

¹⁴⁰ Amnesty International. *Cuba: New criminal code is a chilling prospect for 2023 and beyond* [online]. 2023 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/cuba-el-nuevo-codigo-penal-presenta-un-panorama-aterrador-para-2023-y-anos-posteriores/>

trestnými činy způsobeno vážné zranění či smrt nebo došlo k použití hořlavých látek, výbušnin aj. Další trestné činy, za které lze uložit trest smrti je teror; teroristický útok; genocida; služba v cizích ozbrojených silách; nedovolené ozbrojování a nakládání s vojenským materiálem; ohrožení zdraví a života závadnými potravinami; braní rukojmí; únos; neoprávněná výroba a jiné nakládání s drogami nebo látkami s podobným účinkem; vražda spáchaná za úplatu apod.¹⁴¹

6.9 Etiopie

Ačkoliv je Etiopie jednou ze zemí, která má trest smrti uveden ve svém katalogu trestních sankcí, po dlouhou dobu však k samotného uložení tohoto trestu nedošlo. Existují určité domněnky zdůvodňující tuto skutečnost. Jedná se především o neochotu etiopských soudů tento trest ukládat a údajně je také velmi nízký výskyt závažných trestných činů, za něž by bylo možné takový trest uložit. I přes to však trest smrti zůstává v zákoně zachován kvůli prevenci před trestnou činností.¹⁴²

Trest smrti je upraven trestním zákoníkem z roku 2004. Článek 117 obsahuje obecné zásady ukládání trestu smrti. Na základě tohoto článku je možné uložit trest smrti pouze v případech stanovených zákonem, a to jen za dokonané zločiny. Může být uložen pouze osobě starší 18 let. Podmínkou výkonu tohoto trestu je souhlas hlavy státu. Výkon je prováděn v prostorách věznice. Způsob provedení tohoto trestu stanoví výkonný orgán, který má pravomoc nad federální nebo regionální správou věznic. Trest smrti má být dle právní úpravy proveden bez jakýchkoli krutostí, mrzačení či jiného fyzického utrpení. Po jeho provedení by mělo být tělo odsouzeného na žádost předáno rodině. Trest smrti nesmí být vykonán na vážně nemocné osobě nebo těhotné ženě. Mezi trestné činy, za které je možno uložit trest smrti náleží například rozvrácení republiky; podněcování ke vzpouře; teror; sabotáž; podněcování útočné války; teroristický útok; vlastizrada; spolupráce s nepřítelem; vyzvědačství; genocida; válečné zločiny proti civilnímu obyvatelstvu (válečná krutost); zběhnutí v době války; nedovolené použití způsobů boje a zákonného bojovného prostředku; vyhýbání se výkonu služby za mobilizace a války; porušení povinnosti strážní služby; ohrožení morálního stavu vojáků; zbabělost před nepřítelem;

¹⁴¹ KUBA. *Ley 151/2022 Código Penal* [online]. 2022 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: https://www.tsp.gob.cu/sites/default/files/documentos/goc-2022-o93_0.pdf

¹⁴² FALO. *Death penalty and the Ethiopian Lawyer*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://ethiopianlaw.com/death-penalty-and-the-ethiopian-lawyer/>

útok na příslušníka ozbrojených sil ve službě; zavlečení epidemie, vražda s přitěžujícími okolnostmi apod.¹⁴³

¹⁴³ ETIOPIE. *Proclamation No. 414/2004 The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia* [online]. 2004 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/70993/75092/F1429731028/ETH70993.pdf>

Závěr

I když se v České republice trest smrti již 33 let neukládá, situace není identická ve všech státech po celém světě. Pro některé státy východní a střední Asie, Afriky i USA je toto téma stále aktuální. Evropa je v současnosti nejvíce pokroková ve věci ochrany základních práv a svobod. Jako jediný kontinent je až na jednu výjimku jednotná v názoru týkající se trestu smrti. Jednotnost však nebyla otázkou jediného okamžiku, ale při ohlédnutí do minulosti lze zjistit, že trvala několik desítek let. V rámci Evropské unie se zrušením trestu smrti započalo nejdříve Rakousko v 60. letech a jako poslední se na seznam zemí rušící trest smrti přidalo Lotyšsko před 11 lety.

K dnešnímu dni trest smrti ve světě ukládá celkem 55 států, dále 7 států tento trest ukládá pouze v extrémních případech a ve 26 zemích je pozastavený tzv. moratoriem. Každý rok však postupně přibývají další země, které od tohoto trestu upouští. Některé státy ukládající trest smrti zastávají názor, že tento trest aplikují pouze u nejzávažnějších trestných činů. Z obsahu práce je však možné se přesvědčit, že pro všechny státy pojem „závažnost“ nenabývá stejného významu. Určité trestné činy se totiž nedají podle našich měřítek nazývat závažnými zločiny. Tak je tomu například u zemí s islámskou vírou, kde je systém trestů spojený také se silným náboženským vyznáním. Zatímco se v Evropě čím dál tím více prosazují například práva spojené s LGBT komunitou, v Íránu je homosexualita považována za trestný čin hodný trestu smrti.

Spojené státy americké jsou také důkazem toho, že ne vždy se trest smrti může jevit jako levnější alternativou oproti trestu odnětí svobody na doživotí. Náklady spojené s celým procesem od uložení trestu smrti po samotnou popravu jsou pro stát vyšší než v případě trestu odnětí svobody na doživotí. Dalším nedostatkem na straně USA je zejména doba, po kterou jsou odsouzení v celách smrti, u nichž se v důsledku toho projevují četné psychické problémy. Dalším negativem doprovázející ukládání trestu smrti, který lze spatřovat v některých zemích, je odsuzování nezletilých či duševně nemocných osob. K tomuto dochází zejména ve státech nacházejících se v Asii, Africe ale i USA. V případě Íránu jsou popravy mladistvých doprovázeny navíc nevhodnými průvodními jevy jako jsou kruté tresty a mučení.

Kromě otázky závažnosti trestných činů stojí za zmínku také téma otevřenosti při poskytování informací. Postoj států k otevřenosti a transparentnosti informací týkající se trestu smrti se výrazně liší. Nikoli pro všechny státy je běžné veřejné sdílení jakýchkoliv reálných informací o dění spojeném s výkonem trestu smrti. Ačkoliv jsme v našem státě

i v rámci Evropy zvyklí na značnou míru transparentnosti, u ostatních zemí zejména Číny, Íránu, Sadské Arábie či Egyptu to tak není. Jakákoliv informace o podmínkách, způsobech či samotném výkonu trestu jsou státním tajemstvím a takřka nedohledatelné. Nejotevřenější jsou v tomto ohledu jednoznačně Spojené státy americké. Každý člověk má v případě USA přístup k veškerým informacím týkajících se statistik, způsobů, postupů poprav i právní úpravy jednotlivých zemí.

Nicméně na základě analýzy právní úpravy v jednotlivých zemích lze dojít k závěru, že mnohé trestné činy, za které je ukládán trest smrti, jsou shodné. Převážně se jedná o válečné zločiny a další trestné činy s tím spojené. Dále trestné činy, které svoji povahou ohrožují základní funkce státu, teroristický útok a kvalifikované případy vraždy. Některé z právních úprav jednotlivých států se taktéž shodují v pojetí trestu smrti pouze jako jedné z možných trestních sankcí. Mnohdy je upřednostněna alternativa v podobě trestu odnětí svobody aj. Možnost uložení trestu smrti je brána spíše jako nejzazší prostředek a to při naplnění přitěžujících okolností spojené s protiprávním jednáním pachatele.

Primárním cílem bakalářské práce bylo především zmapování právní úpravy týkající se trestu smrti na našem území až do okamžiku úplného zrušení. K dosažení tohoto cíle bylo využito zejména poznatků z odborné literatury, které jako první dochovanou zmínku o výkonu trestu smrti na našem území uvádí středověké ordálové soudy. Následující vývoj je typický především zakotvením trestu smrti do právní úpravy. Způsob a rozsah aplikace tohoto trestu vždy záležel na postoji tehdejších vládnoucích panovníků. Vlivem tohoto postoje docházelo k postupnému rozšiřování či zužování skutkových podstat trestných činů, za které bylo možné trest smrti uložit, do doby než došlo v roce 1990 k úplnému vypuštění trestu smrti z katalogu trestních sankcí a k jeho nahrazení trestem výjimečným. Sekundárním cílem bakalářské práce bylo především zjistit zákonné podmínky, za nichž lze v zemi, kde je trest smrti přípustný, tuto sankci ukládat, včetně uvedení celkového přehledu zemí, které mají dosud trest smrti v katalogu trestních sankcí zachovaný a stručně zhodnotit jeho uplatňování v praxi. Autorka se za tímto účelem zaměřila na USA, kde si zákonné podmínky ve vztahu k trestu smrti reguluje každý stát samostatně. Bližší analýza právní úpravy byla provedena u státu Texas. Závěrečná kapitola práce obsahuje seznam zemí ukládajících trest smrti dodnes. Z tohoto seznamu si autorka vybrala celkem devět států, u nichž následně zjistila aktuální situaci spojenou s ukládáním trestu smrti včetně rozboru právních úprav. Za tímto účelem byly vybrány následující státy Čína, Saudská Arábie, Írán, Egypt ukládající trest smrti nejvíce

ze všech států dle dostupných statistik. Dále Bělorusko, které jako jediné zůstává v rámci Evropy pro trest smrti. Dále některé země Jižní Ameriky a to Trinidad a Tobago a Kuba. Výběr byl proveden tak, aby bylo možné na zkoumanou problematiku nahlížet v celosvětovém měřítku.

Uplatňování trestu smrti je svým způsobem velice citlivé téma. Každý jedinec má na tuto otázku jiný názor a spatřuje v něm jisté výhody i nevýhody. Dodnes jsou po celém světě zastánci tohoto trestu, avšak současně zde vystupují organizace jako například Amnesty International, která se snaží na tuto problematiku upozorňovat a zároveň přimět státy ke zrušení trestu smrti. Dle autorky bakalářské práce nepřipadá v úvahu znovuzavedení trestu smrti v České republice, a to jak z důvodu existence ústavněprávních brzd poskytujících ochranu základním lidským právům, tak také z důvodu mezinárodních smluv, jejichž signatářem je Česká republika. Pozornost si zaslouží také dohled na zachování základních práv v zemích, kde je trest smrti ukládán. Především se jedná o právo na spravedlivý proces, právo na tlumočníka, zákaz odsuzování mladistvých a osob se zdravotním postižením, neboť mnohé právní úpravy to buď vůbec neřeší, nebo v praxi nejsou tato práva respektována.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CAWTHORNE, Nigel. *Neznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokán (Alpress). 312 s. ISBN 978-80-7362-711-9.
2. DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. Praha: Grada, 2015. Psyché (Grada). 312 s. ISBN 978-80-247-5599-1.
3. FICO, Robert. *Trest smrti*. Bratislava: Kódexpress, 1998. 112 s. ISBN 80-967943-8-8.
4. FRANCEK, Jindřich, ed. *Pardubické smolné knihy: 1538-1626*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2016. 994 s. ISBN 978-80-7560-014-1.
5. FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999. 541 s. ISBN 80-86182-91-6.
6. HOOD, Roger a Carolyn HOYLE. *The death penalty: a worldwide perspective*. 4. vyd. New York: Oxford, 2008. 486 s. ISBN 978-0-19-922846-1.
7. CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017. 171 s. ISBN 978-80-7229-610-1.
8. KADLEC, Petr. *Zločin na dobříšském okrese: 1670-1939*. Dobříš: Petr Kadlec, 2019. 234 s. ISBN 978-80-906848-3-6.
9. KAPLAN, Karel. *Největší politický proces "M. Horáková a spol."*. 2. vyd. Brno: Doplněk, 1996. Knihy dokumenty. 347 s. ISBN 80-85765-58-6.
10. KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. [Brno: Univerzita J.E. Purkyně], 1982.
11. LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR). 294 s. ISBN 80-86621-09-x.
12. LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. Praha: Svojtka & Co., 2004. 190 s. ISBN 80-7352-021-4.
13. MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995. 269 s. ISBN 80-85903-01-6.
14. MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. V Praze: Rybka Publishers, 1998. 407 s. ISBN 80-86182-05-3.

15. PLACHÝ, Jiří a Ivo PEJČOCH. *Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939*. Cheb: Svět křídel, 2011 [i.e. 2012]. Svět křídel. 207 s. ISBN 978-80-87567-21-0.
16. SOLNARĚ, Vladimír. *Z dějin českého zemského práva trestního: (trestný čin a trest)*. V Praze: Jan Kapras, 1921. Práce ze semináře českého práva na Karlově universitě v Praze. 22 s.
17. ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. V Praze: XYZ, 2012. 333 s. ISBN 978-80-7388-698-1.
18. TLAPÁK & NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. Teoretik. 256 s. ISBN 978-80-87212-41-7.

Elektronické zdroje

1. Amnesty International Česká republika. Trest smrti. [online]. 14.11.2022 [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>
2. Zamfir, I. The death penalty and the EU's fight against it [online]. 2019 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635516/EPRS_AT_A\(2019\)635516_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/635516/EPRS_AT_A(2019)635516_EN.pdf)
3. Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla. Zpravodajství Evropská parlament [online]. 2019 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>
4. Evropská úmluva o ochraně lidských práv. Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti [online]. 1983 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf
5. Členové Rady Evropy. Rada Evropy [online]. 2013 [cit. 2022-12-21]. Dostupné z: <http://www.radaevropy.cz/clenske-staty-rady-evropy.html>
6. Milada Horáková Encyklopedie Prahy 2. Encyklopedie Prahy 2 kulturně historické dědictví [online]. 16.12.2022 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1031-milada-horakova>
7. Olga Hepnarová. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online], poslední aktualizace 29.9.2022 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Olga_Hepnarov%C3%A1

8. Death Penalty States 2023. *2023 World Population by Country* (Live) [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/state-rankings/death-penalty-states>
9. Death Penalty Information Center. *Welcome to DPIC's Website* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/welcome-to-dpics-new-website>
10. Death Penalty Information Center. *Mental Illness*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/mental-illness>
11. Death Penalty Information Center. *Costs*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/costs>
12. Death Penalty Information Center. *Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/overview>
13. Death Penalty Information Center. *Conditions on Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/conditions-on-death-row>
14. Death Penalty Information Center. *Time on Death Row* [online]. 2023 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/death-row/death-row-time-on-death-row>
15. Death Penalty Information Center. *The Death Penalty in 2022: Year End Report*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-01]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/dpic-reports/dpic-year-end-reports/the-death-penalty-in-2022-year-end-report>
16. Death Penalty Information Center. *Authorized Methods by State* [online]. 2023 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/authorized-methods-by-state>
17. Death Penalty Information Center. *Why is Texas #1 Executions?* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/why-is-texas-1-executions>
18. TEXAS. *Penal Code – Offences against the person* [online]. 2003 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/PE/htm/PE.19.htm#19.03>
19. *What Crimes Are Eligible for the Death Penalty in Texas?* [online]. 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://sharpcriminalattorney.com/criminal-defense-guides/death-penalty-crimes/>

20. *Execution procedure of Texas, April 2021*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-12].
Dostupné z: <https://documents.deathpenaltyinfo.org/TexasProtocol-04-21-2021.pdf>
21. Death Penalty Information Center. *Executions by State and Year*. [online]. 2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/executions-overview/executions-by-state-and-year>
22. Death Penalty Information Center. *Execution list 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/2023>
23. Death Penalty Information Center. *Upcoming Executions* [online]. 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/upcoming-executions>
24. TCADP. *Death Penalty at the County Level* [online]. 2023 [cit. 2023-01-29]. Dostupné z: <https://tcadp.org/get-informed/death-sentences-by-county/death-penalty-at-the-county-level/>
25. World Population by Country. *Countries with Death Penalty 2023*. [online]. 2023 [cit. 2023-01-30]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-with-death-penalty>
26. Amnesty International. *Death sentences and executions 2021*. [online]. 2022 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/5418/2022/en/>
27. ČÍNA. *Criminal law of the people's republic of China*. [online]. 1997 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/5375/108071/F-78796243/CHN5375%20Eng3.pdf>
28. United Against Nuclear Iran. *Cruel and Inhuman: Executions and Other Barbarities in Iran's Judicial System* [online]. 2008 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.unitedagainstnucleariran.com/cruel-and-inhuman-executions-and-other-barbarities-irans-judicial-system>
29. ÍRÁN. *Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran* [online]. 1991 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/518a19404.html>
30. Amnesty International. *Iran: Horrific wave of executions must be stopped* [online]. 2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/07/iran-horrific-wave-of-executions-must-be-stopped/>

31. World Population by Country. *Countries with Death Penalty 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-with-death-penalty>
32. HALAWA, I. *The Death Penalty in Egypt – Ten Years After the Uprising* [online]. 2022 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://reprieve.org/uk/2021/05/24/the-death-penalty-in-egypt-ten-year-after-the-uprising/>
33. EGYPT. *Law No. 58 01 The Year 1937 Promulgating The Penal Code* [online]. 1937 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/57560/111585/F1337119832/EGY57560.pdf>
34. Amnesty International. *Killing in the name of justice: The death penalty in Saudi Arabia* [online]. 2023 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde23/2092/2015/en/>
35. SAUDSKÁ ARÁBIE. *Law of Criminal Procedure – Saudi Arabia* [online]. 2001 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: http://hrlibrary.umn.edu/research/saudiarabia/criminal_procedure.html
36. Amnesty International. *Syria: Chilling execution spree with 24 people put to death over last year's wildfires* [online]. 2021 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/10/syria-chilling-execution-sprees-with-24-people-put-to-death-over-last-years-wildfires/>
37. SÝRIE. *General Penal Code No. 148 of 1949 (amended by Legislative Decree No. 1 of 2011)* [online]. 2011 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/243237>
38. Amnesty International. *Syria: Human slaughterhouse: Mass hangings and extermination at Saydnaya Prison* [online]. 2021 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/5415/2017/en/>
39. BĚLORUSKO. *УГОЛОВНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ от 9 июля 1999 года №275-3*. [online]. 1999 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/SERIAL/54631/52413/F1800922194/BEL54631%20Rus.pdf>
40. Death Penalty Information Center. *Executions Around the World*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/international/executions-around-the-world>

41. Caribbean Death Penalty Research. *The Death Penalty in Trinidad and Tobago* [online]. 2023 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://caribbeandeathpenaltyresearch.wordpress.com/home/trinidadtobago/>
42. TRINIDAD A TOBAGO. *Offences Against the Person Act*. [online]. 1925 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: https://rgd.legalaffairs.gov.tt/laws2/alphabetical_list/lawspdfs/11.08.pdf
43. Amnesty International. *Cuba: New criminal code is a chilling prospect for 2023 and beyond* [online]. 2023 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/cuba-el-nuevo-codigo-penal-presenta-un-panorama-aterrador-para-2023-y-anos-posteriores/>
44. KUBA. *Ley 151/2022 Código Penal* [online]. 2022 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: https://www.tsp.gob.cu/sites/default/files/documentos/goc-2022-o93_0.pdf
45. FALO. *Death penalty and the Ethiopian Lawyer*. [online]. 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://ethiopianlaw.com/death-penalty-and-the-ethiopian-lawyer/>
46. ETIOPIE. *Proclamation No. 414/2004 The Criminal Code of the Federal Democratic Republic of Ethiopia* [online]. 2004 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/70993/75092/F1429731028/ETH70993.pdf>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Vyhláška č. 120/1976 Sb. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1976, částka 23, str. 572.
2. ČESKO. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. In *Sbírka zákonů. Československá republika*. 1918.
3. ČESKO. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon. In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1950, částka 39, str. 213-308.
4. ČESKO. Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. In *Sbírka zákonů, Československá republika*. 1990, částka 31, s. 707.
5. ČESKO. Zákon č. 140 ze dne 8. prosince 1961 trestní zákon. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 65, s. 485-508.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Interní materiály Ministerstva spravedlnosti České republiky - *Statistický přehled o osobách dospělých a mladistvých pravomocně odsouzených okresními i krajskými soudy*. Praha, 1973 – 1990,
- *Milada* [film]. Režie David Mrnka. Česko/USA: Bohemia Motion Pictures, 2017,
- Statistická ročenka kriminality 1970. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1969*. Generální prokuratura ČSSR, str. 216-271.
- Statistická ročenka kriminality 1971. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1970*. Generální prokuratura ČSSR, str. 214-269.
- Statistická ročenka kriminality 1972. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1971*. Generální prokuratura ČSSR, str. 228-283.
- Statistická ročenka kriminality 1973. *Statistický přehled pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1972*. Generální prokuratura ČSSR, str. 316-399.
- Statistická ročenka kriminality 1974. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1973*. Generální prokuratura ČSSR, str. 316-399.
- Statistická ročenka kriminality 1975. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1974*. Generální prokuratura ČSSR, str. 316-399.
- Statistická ročenka kriminality 1976. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1975*. Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.
- Statistická ročenka kriminality 1977. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1976*. Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.
- Statistická ročenka kriminality 1978. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1977*. Generální prokuratura ČSSR, str. 322-401.

- Statistická ročenka kriminality 1979. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1978.* Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.
- Statistická ročenka kriminality 1980. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1979.* Generální prokuratura ČSSR, str. 338-427.
- Statistická ročenka kriminality 1981. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1980.* Generální prokuratura ČSSR, str. 336-425.
- Statistická ročenka kriminality 1982. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1981.* Generální prokuratura ČSSR, str. 256-345.
- Statistická ročenka kriminality 1983. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1982.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-362.
- Statistická ročenka kriminality 1984. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1983.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.
- Statistická ročenka kriminality 1985. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1984.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.
- Statistická ročenka kriminality 1986. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1985.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-345.
- Statistická ročenka kriminality 1987. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1986.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.
- Statistická ročenka kriminality 1988. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1987.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.
- Statistická ročenka kriminality 1989. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1988.* Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

- Statistická ročenka kriminality 1990. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1989.* Generální prokuratura ČSFR, str. 277-350.
- Statistická ročenka kriminality 1991. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1990.* Generální prokuratura ČSFR, str. 178-242.

Seznam zkratk

LGBT – komunita zahrnující lesby, gaye, bisexuály a transsexuály

OSN – Organizace spojených národů

TOS – Trest odnětí svobody

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tab. 1 – Vykázané TOS na 15 – 25 let a trest smrti od roku 1973 - 1990.....	20
Tab. 2 – Přehled způsobu výkonu trestu smrti v jednotlivých státech USA.....	34
Tab. 3 – Údaje o popravených za rok 2023 - Texas.....	39
Tab. 1 – Počet odsouzených osob za rok 1969	74
Tab. 2 – Počet odsouzených osob za rok 1970	74
Tab. 3 – Počet odsouzených osob za rok 1971	75
Tab. 4 – Počet odsouzených osob za rok 1972	75
Tab. 5 – Počet odsouzených osob za rok 1973	76
Tab. 6 – Počet odsouzených osob za rok 1974	76
Tab. 7 – Počet odsouzených osob za rok 1975	76
Tab. 8 – Počet odsouzených osob za rok 1976	77
Tab. 9 – Počet odsouzených osob za rok 1977	77
Tab. 10 – Počet odsouzených osob za rok 1978	77
Tab. 11 – Počet odsouzených osob za rok 1979	78
Tab. 12 – Počet odsouzených osob za rok 1980	78
Tab. 13 – Počet odsouzených osob za rok 1981	78
Tab. 14 – Počet odsouzených osob za rok 1982	79
Tab. 15 – Počet odsouzených osob za rok 1983	79
Tab. 16 – Počet odsouzených osob za rok 1984	79
Tab. 17 – Počet odsouzených osob za rok 1985	80
Tab. 18 – Počet odsouzených osob za rok 1986	80
Tab. 19 – Počet odsouzených osob za rok 1987	80
Tab. 20 – Počet odsouzených osob za rok 1988	81
Tab. 21 – Počet odsouzených osob za rok 1989	81
Tab. 22 – Počet odsouzených osob za rok 1990	81
Tab. 23 – Počet odsouzených osob v období 1969 - 1990.....	82
Tab. 24 – Počet odsouzených osob dle druhů trestných činů v období 1969 – 1990	83
Tab. 25 – Počet odsouzených osob dle krajů v období 1969 – 1990.....	84

Grafy

Graf 1 – Grafické znázornění počtu odsouzených osob dle roků	82
--	----

Graf 2 – Grafické znázornění počtu odsouzených dle druhů trestných činů v období 1969 – 1990.....	83
Graf 3 – Grafické znázornění počtu odsouzených dle krajů v období 1969 – 1990.....	84

Seznam obrázků

Obr. 1 – Milada Horáková	23
Obr. 2 – Olga Hepnarová	24
Obr. 3 – Aktuální výčet zemí s trestem smrti v USA.....	29
Obr. 4 – Počet odsouzených osob nacházejících se v celách smrti k 1. dubnu 2022.....	32
Obr. 5 – Celkový počet vykonaných poprav za rok 2022.....	33
Obr. 6 – Počet poprav od roku 1976 – 2023 v Texasu.....	39
Obr. 7 – Průměrný počet odsouzených osob k trestu smrti v Texasu dle okresů v letech 2013 – 2022.....	40
Obr. 8 – Aktuální přehled zemí s přípustným trestem smrti	41
Obr. 9 – Počet vykonaných poprav za rok 2021	42
Obr. 10 – Kounicovy koleje dříve.....	70
Obr. 11 – Kounicovy koleje dnes.....	71
Obr. 12 – Gilotina v pankrácké sekýrárně	72

Seznam příloh

Příloha 1 – Popravčí místa

Příloha 2 – Počet odsouzených osob k trestu smrti v ČSSR a ČSFR v období 1969 - 1990

Příloha 1 – Popravčí místa

Popraviště se nejčastěji stavěly blízko měst nebo byly již přímo jeho součástí. Každé takové místo mělo svůj účel a vykonávaly se zde různé tresty smrti – přes stínání hlav, oběšení až po lámání kolem.¹⁴⁴ Pozůstatky některých popravišť najdeme dodnes například v Horním Slavkově, Železném Brodu a v Bečově nad Teplou.¹⁴⁵

Jedno ze známých popravišť se nachází v Brně u Kounicových kolejí. V roce 1941 v období okupace se zde vybudovaly tři šibenice. Návštěva tohoto popraviště byla veřejnosti zpoplatněna. Celkem zde bylo popraveno 395 osob¹⁴⁶ zahrnující židy a pachatele hospodářských protiprávních činů.¹⁴⁷ Dnes se na totožném místě nachází tři kamenné sloupy věnované obětem, které jsou přístupné veřejnosti po celý rok.

Obr. 10 – Kounicovy koleje dříve¹⁴⁸

¹⁴⁴ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 57.

¹⁴⁵ Tamtéž, str. 42.

¹⁴⁶ CAWTHORNE, Nigel. *Nejznámější veřejné popravy v dějinách*. Frýdek-Místek: Alpress, 2009. Klokan (Alpress), str. 278.

¹⁴⁷ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 374.

¹⁴⁸ Kounicovy kolejie. *Putování Brnem* [online]. 2021 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://putovanibrnem.webnode.cz/kounicovy-koleje/>

Obr. 11 – Kounicovy koleje dnes¹⁴⁹

Jedním z nejproslulejších míst se stala i věznice v Praze na Pankráci dříve známá jako „Pankrácká sekyrárna“, kde se popravovalo převážně gilotinou. Zřízena byla německými nacisty kvůli nedostatečné kapacitě tehdejší sekyrárny v Drážďanech.¹⁵⁰ Nacházely se zde tři místnosti – první sloužila k předčítání rozsudků, v druhé místnosti se nacházela gilotina a v třetí místnosti se uchovávala těla v rakvích.¹⁵¹ Provoz sekyrárny byl ukončen v dubnu roku 1945.¹⁵² Gilotinu poté rozebrali vězeňští dozorcí a svrhli ji o pár dní později na Karlově mostu do Vltavy. Po osvobození však byla opět vytažena a dnes ji můžeme nalézt v pankráckém památníku.¹⁵³ Památník je veřejnosti nepřístupný skrze dodnes fungující pankráckou věznici.¹⁵⁴

¹⁴⁹ Vlastní zpracování.

¹⁵⁰ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 17.

¹⁵¹ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 1999, str. 372.

¹⁵² Tamtéž, str. 374.

¹⁵³ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. Sešity (Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR), str. 17-18.

¹⁵⁴ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. [Praha]: Petrklíč, 2017, str. 103.

Obr. 12 – Gilotina v pankrácké sekýrárně¹⁵⁵

¹⁵⁵ *Před 70 lety se naposledy spustila gilotina v pankrácké „sekýrárně“* [online]. 2015 [cit. 2022-12-16]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1523404-pred-70-lety-se-naposledy-spustila-gilotina-v-pankracke-sekyrarne>

Příloha 2 – Počet odsouzených osob k trestu smrti v ČSSR a ČSFR v období 1969 – 1990

Trest smrti byl v tomto období upravován trestním zákoníkem č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

Přehled jednotlivých ustanovení z tohoto zákona, za které se odsuzovalo k trestu smrti¹⁵⁶:

- § 109 – opuštění republiky
- § 117 – spekulace (tento trestný čin později zrušen novelou č. 175/1990 Sb.)
- § 124 – porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou
- § 132 – rozkrádání majetku v sociálním vlastnictví
- § 137 – poškozování majetku v sociálním vlastnictví z nedbalosti
- § 146 – 148 ohrožení devizového hospodářství a zkrácení daně
- § 153 – 156 útok na státní orgán, orgán společenské organizace a na veřejného činitele
- § 201 – opilství
- § 202 – výtržnictví
- § 209a – neoprávněné užívání cizího motorového vozidla
- § 219 – vražda
- § 221, 222, 225 – ublížení na zdraví
- § 242 – 243 pohlavní zneužívání
- § 247, 248, 250 – krádež, zpronevěra, podvod

¹⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 140 ze dne 8. prosince 1961 trestní zákon. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 65, s. 485-508.

Tab. 4 – Počet odsouzených osob za rok 1969¹⁵⁷

1969											
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 117							1				
§ 146 - 148		1	1					1	1	1	
§ 124					5						
§ 132				1							
§ 137									1		
§ 201							9				
§ 247, 248, 250									1		
Ostatní TČ podle II. hlavy							1				
Ostatní TČ podle IV. hlavy		1		23	2	2		1	7	17	1
Celkem	0	2	1	24	7	2	11	2	10	18	1

Tab. 5 – Počet odsouzených osob za rok 1970¹⁵⁸

1970												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský	
§ 219	1						1					
§ 202							2					
§ 209a				1		4			1			
§ 109	2				3			1	1			
§ 117	4											
§ 146 - 148	5				2	1		1	2	1		
§ 153 - 156	1					1					1	
§ 124					2							
Ostatní TČ podle IV. hlavy	1	3		23		1	7	2	4	19		
Ostatní TČ podle V. hlavy						1						
Provinění a přestupky podle zákona č. 99/69 Sb.							2					
Přečiny	3	11	6	7	11	32	27	4	29	21	28	
Celkem	17	14	6	31	18	40	39	8	37	41	29	

¹⁵⁷ Statistická ročenka kriminality 1970. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1969*. Generální prokuratura ČSSR, str. 216-271.

¹⁵⁸ Statistická ročenka kriminality 1971. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1970*. Generální prokuratura ČSSR, str. 214-269.

Tab. 6 – Počet odsouzených osob za rok 1971¹⁵⁹

1971											
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 109	6			2	2	2	11	1			
§ 117	1			1					1		
§ 146 - 148	1		1			1	1		4	1	
§ 124	3						3		3		
§ 132			1					1	35	1	
§ 153 - 156	1										
§ 202	2										
§ 209a									1		1
§ 219						1	1			1	
§ 221, 222, 225						1					
§ 242 - 243										1	
§ 247, 248, 250	1		1				2				
Ostatní TČ podle II. hlavy						1					
Ostatní TČ podle IV. hlavy		1		6		4	6	2	10	19	1
Ostatní TČ podle VIII. hlavy				1			1				
Ostatní TČ podle IX. hlavy	1										
Porušení nebo ohrožení silniční dopravy											1
Přečiny	11	21	21	14	26	59	46	13	44	61	16
Celkem	27	22	24	24	28	69	71	17	98	84	19

Tab. 7 – Počet odsouzených osob za rok 1972¹⁶⁰

1972											
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219						1	2		1	1	2
Celkem	0	0	0	0	0	1	2	0	1	1	2

¹⁵⁹ Statistická ročenka kriminality 1972. *Statistický přehled pravomocně vyřízených věcí a odsouzených osob okresními soudy pro trestné činy, provinění a přestupky v roce 1971*. Generální prokurátora ČSSR, str. 228-283.

¹⁶⁰ Statistická ročenka kriminality 1973. *Statistický přehled pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1972*. Generální prokurátora ČSSR, str. 316-399.

Tab. 8 – Počet odsouzených osob za rok 1973¹⁶¹

1973	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219						2			2	1
Celkem	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1	0

Tab. 9 – Počet odsouzených osob za rok 1974¹⁶²

1974	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219						1				
Celkem						1					

Tab. 10 – Počet odsouzených osob za rok 1975¹⁶³

1975	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219	1					1	1		1	
Celkem	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0

¹⁶¹ Statistická ročenka kriminality 1974. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1973*. Generální prokuratura ČSSR, str. 316-399.

¹⁶² Statistická ročenka kriminality 1975. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1974*. Generální prokuratura ČSSR, str. 316-399.

¹⁶³ Statistická ročenka kriminality 1976. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1975*. Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.

Tab. 11 – Počet odsouzených osob za rok 1976¹⁶⁴

1976	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219					1	1				
Celkem	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0

Tab. 12 – Počet odsouzených osob za rok 1977¹⁶⁵

1977	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219									1	1
Celkem	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Tab. 13 – Počet odsouzených osob za rok 1978¹⁶⁶

1978	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219								1			1
Celkem	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

¹⁶⁴ Statistická ročenka kriminality 1977. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1976*. Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.

¹⁶⁵ Statistická ročenka kriminality 1978. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1977*. Generální prokuratura ČSSR, str. 322-401.

¹⁶⁶ Statistická ročenka kriminality 1979. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1978*. Generální prokuratura ČSSR, str. 318-401.

Tab. 14 – Počet odsouzených osob za rok 1979¹⁶⁷

1979												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219					3		1				1	
ostatní TČ podle III. hlavy				1								
Celkem	0	0	0	1	3	0	1	0	0	0	1	0

Tab. 15 – Počet odsouzených osob za rok 1980¹⁶⁸

1980												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219								2	1		1	
Celkem	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	0

Tab. 16 – Počet odsouzených osob za rok 1981¹⁶⁹

1981												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219	2											
ostatní TČ podle VIII. hlavy	1											
Celkem	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁶⁷ Statistická ročenka kriminality 1980. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1979*. Generální prokuratura ČSSR, str. 338-427.

¹⁶⁸ Statistická ročenka kriminality 1981. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1980*. Generální prokuratura ČSSR, str. 336-425.

¹⁶⁹ Statistická ročenka kriminality 1982. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1981*. Generální prokuratura ČSSR, str. 256-345.

Tab. 17 – Počet odsouzených osob za rok 1982¹⁷⁰

1982												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219			1			1	1					
Celkem	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0

Tab. 18 – Počet odsouzených osob za rok 1983¹⁷¹

1983												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219							1					
Celkem	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Tab. 19 – Počet odsouzených osob za rok 1984¹⁷²

1984												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219	1											
Celkem	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁷⁰ Statistická ročenka kriminality 1983. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1982*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-362.

¹⁷¹ Statistická ročenka kriminality 1984. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1983*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

¹⁷² Statistická ročenka kriminality 1985. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1984*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

Tab. 20 – Počet odsouzených osob za rok 1985¹⁷³

1985	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219	2				1		1	1	1		
Celkem	2	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1

Tab. 21 – Počet odsouzených osob za rok 1986¹⁷⁴

1986	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219											2
ostatní TČ podle I. hlavy						1						
Celkem	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0

Tab. 22 – Počet odsouzených osob za rok 1987¹⁷⁵

1987	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
	§ 219		1									
Celkem	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁷³ Statistická ročenka kriminality 1986. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1985*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-345.

¹⁷⁴ Statistická ročenka kriminality 1987. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1986*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

¹⁷⁵ Statistická ročenka kriminality 1988. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1987*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

Tab. 23 – Počet odsouzených osob za rok 1988¹⁷⁶

1988												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219					1							
Celkem	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0

Tab. 24 – Počet odsouzených osob za rok 1989¹⁷⁷

1989												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219	1					1						
Celkem	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Tab. 25 – Počet odsouzených osob za rok 1990¹⁷⁸

1990												
	Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský	Bratislava	Západoslovenský	Středoslovenský	Východoslovenský
§ 219	1											
Celkem	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁷⁶ Statistická ročenka kriminality 1989. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1988*. Generální prokuratura ČSSR, str. 273-346.

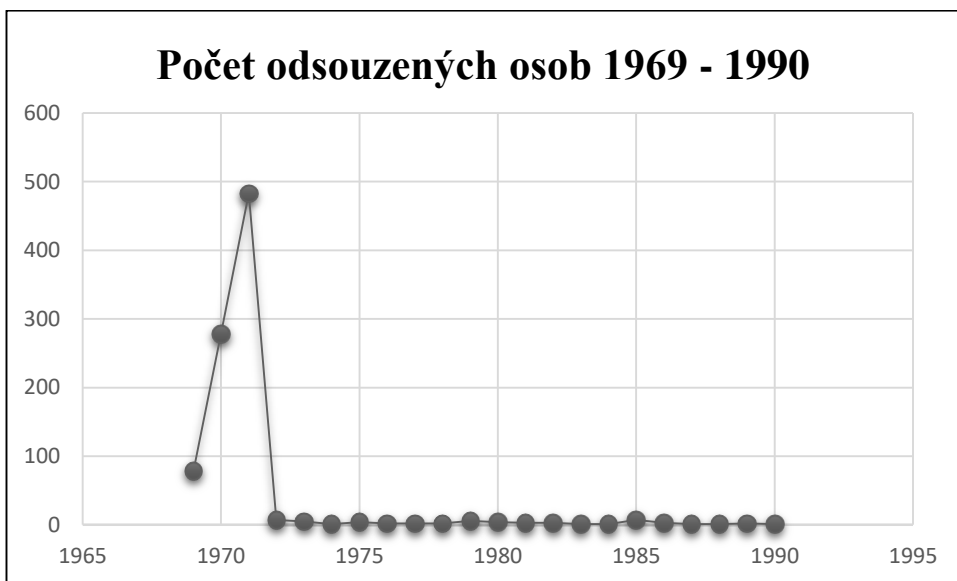
¹⁷⁷ Statistická ročenka kriminality 1990. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1989*. Generální prokuratura ČSFR, str. 277-350.

¹⁷⁸ Statistická ročenka kriminality 1991. *Statistický přehled o osobách pravomocně odsouzených pro trestné činy a přečiny okresními a krajskými soudy za rok 1990*. Generální prokuratura ČSFR, str. 178-242.

Tab. 26 – Počet odsouzených osob v období 1969 - 1990¹⁷⁹

Rok	Počet
1969	78
1970	278
1971	483
1972	7
1973	5
1974	1
1975	4
1976	2
1977	2
1978	2
1979	6
1980	4
1981	3
1982	3
1983	1
1984	1
1985	7
1986	3
1987	1
1988	1
1989	2
1990	1
Celkem	895

Graf 1 – Grafické znázornění počtu odsouzených osob dle roku¹⁸⁰

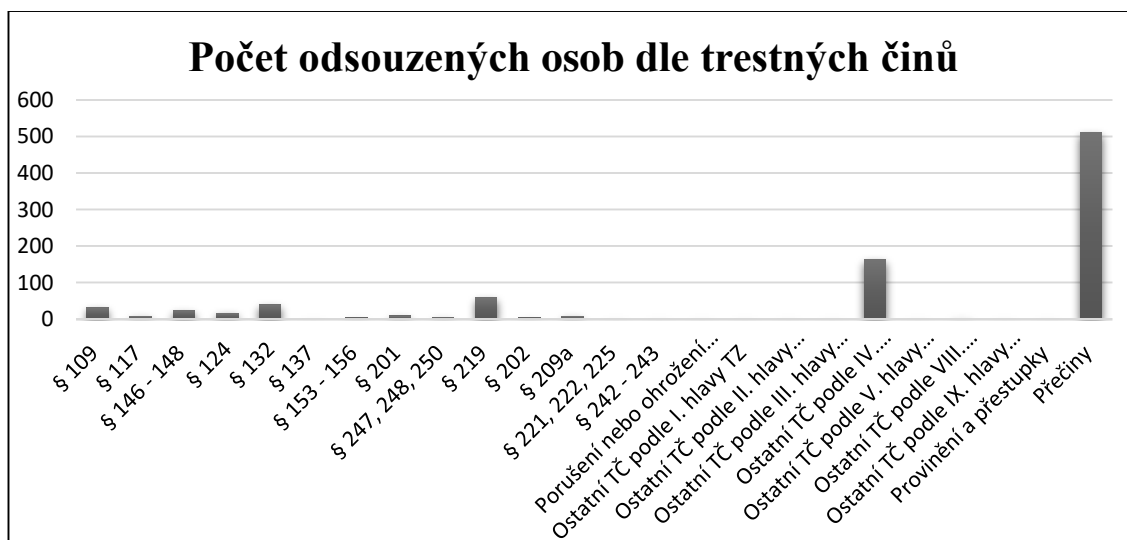
¹⁷⁹ Vlastní zpracování.

¹⁸⁰ Vlastní zpracování.

Tab. 27 – Počet odsouzených osob dle druhů trestných činů v období 1969 – 1990¹⁸¹

Trestné činy	Počet
§ 109	31
§ 117	8
§ 146 - 148	24
§ 124	16
§ 132	39
§ 137	1
§ 153 - 156	4
§ 201	9
§ 247, 248, 250	5
§ 219	58
§ 202	4
§ 209a	8
§ 221, 222, 225	1
§ 242 - 243	1
Porušení nebo ohrožení silniční dopravy	1
Ostatní TČ podle I. hlavy TZ	1
Ostatní TČ podle II. hlavy TZ	2
Ostatní TČ podle III. hlavy TZ	1
Ostatní TČ podle IV. hlavy TZ	163
Ostatní TČ podle V. hlavy TZ	1
Ostatní TČ podle VIII. hlavy TZ	3
Ostatní TČ podle IX. hlavy TZ	1
Provinění a přestupky	2
Přečiny	511
Celkem	895

Graf 2 – Grafické znázornění počtu odsouzených dle druhů trestných činů v období 1969 – 1990¹⁸²

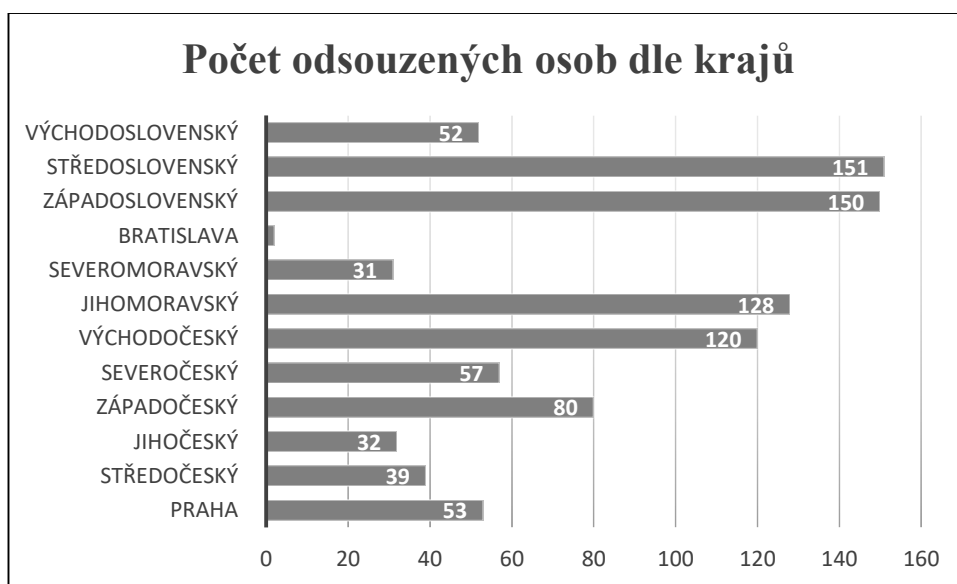
¹⁸¹ Vlastní zpracování.

¹⁸² Vlastní zpracování.

Tab. 28 – Počet odsouzených osob dle krajů v období 1969 – 1990¹⁸³

Kraj	Počet
Praha	53
Středočeský	39
Jihočeský	32
Západočeský	80
Severočeský	57
Východočeský	120
Jihomoravský	128
Severomoravský	31
Bratislava	2
Západoslovenský	150
Středoslovenský	151
Východoslovenský	52
Celkem	895

Graf 3 – Grafické znázornění počtu odsouzených dle krajů v období 1969 – 1990¹⁸⁴

Ze statistik za jednotlivé roky v období 1969 – 1990 lze vypočítat velký počet odsouzených zejména v letech 1969 – 1971. Od roku 1972 čísla odsouzených výrazně poklesla na jednotky osob za rok. Trest smrti se dle dostupných statistik ukládal nejvíce za přečiny, ostatní trestné činy podle hlavy IV. (trestné činy obecně nebezpečné) a vraždu. Mezi kraje, které odsuzovaly k trestu smrti nejvíce se řadil zejména kraj Středoslovenský, Západoslovenský, Jihomoravský a Východočeský.

¹⁸³ Vlastní zpracování.

¹⁸⁴ Vlastní zpracování.